

TANKAR

i väglöst landskap

Kristina Klingenberg

TANKAR

i väglöst landskap

Kristina Klingenberg

TANKAR

i väglöst landskap

Kristina Klingenberg

Tack till

Arbetets Vänner, Svensk-Österbottniska samfundet,
Kulturfonden för Gamlarkarlebynejden
och Svenska Kulturfonden.

© Kristina Klingenberg och Fontana Media 2007

Fontana Media

Bangatan 29 A, 00120 Helsingfors

tfn. 09-612 61 50

www.fontanamedia.fi

Fotografier: Kristina Klingenberg

Tankekrokar: Helena Tornberg

Omslag och layout: Henrik Forslund/Reklambyrå Henrix, Karleby

Tryck: Saarijärven Offset Oy, 2007

ISBN: 978-951-550-685-6

Ibland har jag faktiskt kämpat lite för din skull. Jag har frusit om händerna, jag har använt all min energi till paddlingen som var lite för svår för mig eller till skidsträckan som blev lite för lång. Men aldrig har jag behövt avbryta någon tur ut till Tankar, trots kyla eller pinande vindar.

Tankar är en fyrö som ligger drygt åtta sjömil från land. Det är ett av de äldsta fiskelägena där Kvarken övergår i Bottenviken. Vid sidan av fiske och sälfångst har Tankar tack vare fyren och lotsstationen varit viktig för sjöfarten. Stationen är dock inte mera lotsarnas högkvarter på samma sätt som förr utan håller på att avvecklas helt.

Det har varit meningsfullt och roligt att ta sig ut till fyrön månad efter månad, år efter år. Resan har jag gjort på skidor, med sparkstötting, gående, vadande, roende, seglande, ombord på lotskuttrar och lastfartyg, med snabbgående lotsbåtar, hydrokopter eller med kajak.

Texterna som ingår i boken har publicerats i tidningen Österbottningen under åren 1999– 2006. De beskriver skeenden i naturen men övergår ofta i funderingar om livet.

Det är inte ofta vindstilla ute på Tankar, och det är sällan stiltje i våra liv. Min syster Helena som medverkar med tankekrokarna i boken har sagt:

”När det stormar stärks riktningen och viljan, i stiltjen finns plats för var och en. I alla väder måste man vara närvarande till kropp och själ.”

Kristina Klingenberg

Låt skymningen falla

Åttaåringen tycker att det går för långsamt framåt när jag försöker hitta stigen i mörkret. Mitt mörkerseende försvagas av fyrljuset som sveper över ön och jag ser absolut ingenting, utan vandrar bara på känsla. Vi är på väg från havsdopp och bastuvärme till stugan som ligger lite högre upp på holmen.

Det blir mera fart när åttaåringen tar ledningen. Hon vågar satsa och struntar i att titta efter grodor. Hon vänder om först när gräset når över huvudet. Då vet hon att hon inte är på stigen längre. Lampoljan blev kvar i land så stormlyktan får vänta till en annan gång. Den mörka tiden är lång också på Tankar.

Fördelen med att dagarna är kortare är den att man är vaken när ljuset återvänder. Man är också vaken när solen går ner. Det är sällan jag hemma i land har tid att sitta och invänta skymningen eller gryningen. Inte gör jag det alltid på holmen heller, men jag är i alla fall medveten om när det börjar skymma. Skymningsprat är något att ta vara på. Det är som om rösterna automatiskt dämpas ner och tonfallet blir mjukare när höstmörkret sveper in människor, djur, växter och byggnader.

Under septemberbesöket är det inte nordan som går hem till kvällen utan en något ettrigare sydvästlig vind som får buskar och de lågvuxna träden att böja sig i vinden.

Ute i naturen blir det inte tyst fast det mörknar.

Det är höst på Tankar när det är mörkt och vinden blåser så att både vatten och växtlighet hörs. Allt möjligt annat kan också spela med vindens hjälp. Det är underligt med havsbrus och vindar – det har sin tjusning när vindarna är vreda men efter dagar av blåst och storm börjar man längta efter tystnaden eller åtminstone en liten, liten stund av ro. Så är det också med själen och våra inre rum. Någonstans, någon gång vill vi ha det riktigt stilla.

Det blev kräm av havtornsbär till middag. De gula vitaminrika bären frodas i kapp med rönnbären och ger färg åt öns sydspets. Ekorrbären sticker förrädiskt röda upp ur marken. Lav och mossor breder ut sig på klippor som tidigare var kala. Under de år vi varit på holmen har allting blivit frodigare. Nya buskar och träd växer upp överallt – borde man kanske ta ut får till ön?

Vattenståndet är lågt och alla de kära klipporna ser lite

annorlunda ut utan vatten omkring sig. På grund av mitt fotointresse kom jag mig för att lägga mig ner raklång och se klippskrovligheterna i ett annat perspektiv än det vanliga. Enskilda grässtrån skimrade i kvällssolen, stenyrtorna glimmade av kattguld, vattnet i skrevorna bildade symmetriska mönster formade av vinden.

Träbitar och grenar som fått ligga länge i sol och vind är sköna att hålla i handen. Tidigare gick jag och bar på allt jag hittade, men det blev ohållbart till slut. Numera låter jag det vackra ligga kvar, väl medveten om att det kanske inte finns kvar nästa gång jag gör en promenad.

Vi tar inte farväl av holmen trots att vi tömmer vattentunnor och liknande inför vintern. Det är så mycket trevligare att tänka ”på återseende”! Kanske blir det redan nästa vecka, kanske först om en månad. Vem vet?

September 2000

Bland havtorn och vissnade fröhus

8
Solen tränger in i havtornsbären och gör dem gulare vartefter de mognar. Bären formligen lyser bland de silvergröna bladen. Det är ingen hemlighet att det växer havtorn på Tankar, men få människor kommer ut till holmen bara för att plocka bären. Buskar för bärplockning hittar man på närmare håll. Jag nöjer mig med att smaka. De smakar just så starkt koncentrerat vitaminrika som de sägs vara. Efter allt man hört om bärens goda egenskaper känner man sig genast piggare efter att ha ätit några bär!

Mina holmbesök tycks infalla vid högvattenstånd; halva bastubryggan ligger under vatten. Stigarna är blöta och klippskrevorna vattenfyllda. Ändå är det torra enrisbuskar och vissnade växter överallt. Det har varit en alldeles för varm höst för att det ska bli en färggrann "ruska". Växternas fröhus är vackra mitt i grönskans förfall och visshet. I deras resning finns stoltheten kvar. Jag har varit någon! De skäms inte över sin färglöshet eller sitt vissnade tillstånd. Ofta står de kvar när is och snö gör sin entré.

Ingenting påminner ännu om is och snö. Jo, förresten. Nere vid lotshamnen ligger stegen som används av lotsarna på vårvintern när isen är så stark att den bär. Då förs männen ut med motorkälke eller hydrokopter och stegen används

i vertikalt läge för att lotsarna ska komma över den is som krossas i rännen där fartygen kör. Den stegen är nu invuxen bland gräs men kommer att tas i bruk som vanligt när den tiden kommer.

Trots att solen förlorat en del av sin styrka är det ändå så varmt att man gärna går i kortärmat. Allt som är gjort i trä är värmelagrande och skönt att sitta på: trappor, stockar, bryggor. Vid gäststugan har en ny terrass och en ramp till

nya bastun byggts. Kring gäststugan, där caféet är inhyst, kan även rullstolsburna röra sig ganska obehindrat. MS Elbatar har upphört med de reguljära sommarturerna, men på beställning är det ännu möjligt för grupper att komma hit ut för att bada bastu, umgås eller bara vandra omkring.

Under septemberbesöket kretsar mina tankar kring ondskan i världen. De vitaminrika bären, de stolta fröhusen, de ljumma vindarna och de sköna gråa träytorna – inget av allt detta förmår tränga undan tankarna på terror och våld. I söndags var vi på en viktig födelsedagsfest – Martyrkyrkans Vänner firade 20-årsjubileum. Alla de lidande och torterade som fick ansikten på den festen kom med mig ut till holmen. Vi som satt och kämpade mot gråten på festen i söndags gråter nu öppet efter de senaste dagarnas terrordåd i New York.

Det fina på Martyrkyrkans Vänner fest var att det inte fanns någon som krävde hämnd. Nu när det ropas på hämnd och straff, nu när händer knyts av vrede och hat – nu gäller det att med öppnade, välsignande händer be om förbarmande och försoning. Det är ondskan som vill få oss att hämnas. Kärleken väljer en annan väg.

En gång bodde jag med min familj på Åland, fredens öar. Denna soliga septemberdag på Tankar går mina tankar till de demilitariserade öarna. Det var gott att bo där! Ibland

hjälper det att ha en benämning att leva upp till, som att bo på fredens öar eller att bo i ett fredligt land. Men tyvärr struntar ondskan i om vi bor på kärlekens ö eller hoppets udde. Den tränger in överallt, och vi är inte alls de åskådare vi tror oss vara.

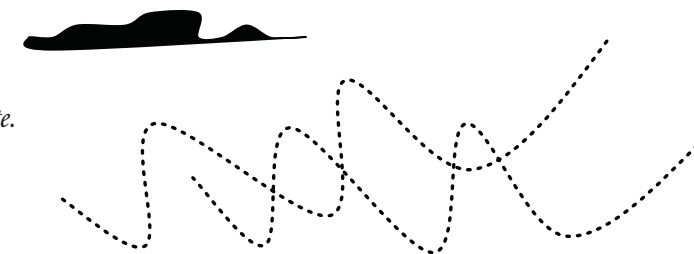
Dystra septembertankar? Nej, inte alltigenom. Många från söndagsfesten är med mig härute. Jag skulle kunna berätta om alla dem från Sudan, Indonesien och Finland, och om deras sätt att bemöta ondskan. Kvinnan från Indonesien konstaterade helt riktigt att vi i Finland inte kan förstå de villkor som de kristna i hennes hemland tvingas leva under; ständigt hotade och terroriserade. Många blir dödade.

”Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen, men förlorar sin själ”, var hennes avskedsord efter att hon genom bilder presenterat sitt vackra örike. Hon kom från en av dessa hundratals gudomligt vackra öar i Indonesien. Tillsammans med de övriga medverkande gav hon oss mycket att tänka på.

Hem från Tankar kom vi med nyrökt sik, som vi fått av en av stuggrannarna. Lingon fanns på Repskär där vi pausade på hemvägen.

September 2001

Täcken av mörker skrämmar mig inte.
Det finns en strand för alla hav.
Vågor av godhet hittar hem
också i skymningen.

Omgiven av dyningar

Det fina med gammal sjögång är dyningarna som man kan njuta av även om det är sol och vindstill. Det dånar, fräser och skummar i vitt runt klippan jag sitter på, men ändå är det alldeles stilla i luften – inga hårslingor piskar ansiktet och solen steker ryggen genom tröjan. Det är så här man önskar att det skulle vara i livet. Alldeles lugnt inombords oberoende av hur det stormar runt omkring en.

Nu är det igen fritt att vandra på västra sidan av ön som

brukar vara reserverad av häckande fåglar en stor del av våren och sommaren. Det är lite för kallt för barfotaspring och skorna känns både obekväma och otrygga. Vattenståndet är lågt och tar fram hala undervattensklippor. På resan hit ut gav det låga vattenståndet tillsammans med dramatiska höstfärger intrycket av att havet krympt medan holmarna hade blivit större. Hundratals svanar och kanadagäss och en gäckande regnbåge gav omväxling åt färden ut till Tankar.

Till ett septemberbesök hör flera göromål: att tömma vattentunnor, tömma matförrådet, fundera på vilka saker som behövs hemma i vinter och vad som kan lämnas kvar, som verktyg och liknande. Vackra stearinljus, tjugiga servetter och en massa öppnade kaffepaket (ingen i vår familj dricker kaffe) påminner om alla gäster – vänner och släktingar som vi haft förmånen att få ha på besök under sommaren i olika repriser. Stearinljusen får mig att sakna höstkvällarna här ute.

Lotsstationen håller på att få nytt tak och ett arbetslag spikar och sågar flitigt. Takstolarna är på plats. Det tidigare taket var platt och förorsakade mögelskador i huset. Elever från Öja skola är också på holmen. De ska stanna i tre dagar och ser ut att njuta av de första timmarna ute i det fria. Holmens allt i allo, Mikko, räknar upp en hel del grupper som ännu kommer att besöka holmen i höst. Dagen innan hade ett tiotal båtägare besökt hamnen trots att de flesta båtägare går i båtupptagningstankar.

På tillbakavägen från västra sidan och de mäktiga dyningarna snavar jag över tranbären som växer på ett helt annat ställe än de brukar göra. De är goda att äta direkt, även utan kinuskisås, och eftersom jag inte har något att plocka

i så blir det att äta istället. Duggregn och sol avlöser varann med korta mellanrum men regnbågen är försvunnen.

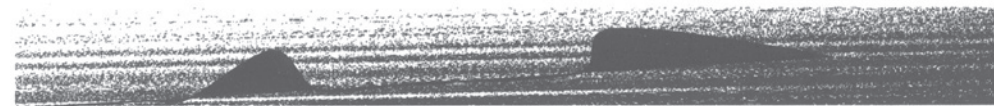
Jag glömde pejla bränsletanken innan jag for, och när det blåser är det inte roligt att köra om man inte vet att man har tillräckligt med bränsle. Men det visade sig att det fanns tillräckligt för hemfärden. Dyningarna är härligt avrundade; det skulle ha varit skönt med kajak istället för vår bullriga motorbåt.

Att sommaren är kort vet vi. Många säger också att livet är kort. Åtminstone är det fullt av kontraster. Hur kan man tycka att livet eller sommaren är kort, men samtidigt uppleva att timmarna och dagarna kan vara olidligt långa? Är det bara när man ser bakåt som perspektivet blir kort? Vad ser man när man försöker se framåt?

I fantasin ser jag redan snöklädda isvidder när jag kör hem från Tankar. Jag har ingenting emot det, utan tvärtom är det något jag ser fram emot. Naturens kretsgång är ganska lätt att föreställa sig – men att veta vad som händer oss människobarn under motsvarande tid är inte lika lätt.

September 2002

*Gammal sjögång lösgör milt envisa
fastklistrade tankemönster.
Du behöver inte längre förstå utan
får vila i stillhetens strömmar av liv.*

Mjuka eldar och skarpa konturer

Det känns inte rätt att säga att skymningen faller när man är på holmen. Det mörknar nerifrån. När det kvällas försvinner stigarna och klippskrevorna först. Sedan sveps markvegetationen in i mörkret och kvar finns de mörka skarpa konturerna av byggnaderna mot en ljusare himmel. I takt med skymningen stiger olika ljuspunkter fram. Fyrljuset tänds redan före solnedgången medan de övriga strålkastarna, lanternorna, blinkljusen och glödlamporna framträder allt kraftigare ju mörkare det blir. Mitt favoritsken är en ensam orangegul strålkastare längst ute på en av vågbrytarna. I blåa timmen är den anblicken verkligen en fin tavla!

Att elda bastu i mörkret har sin tjusning. En oljelampa visar vägen in medan ett litet stearinljus lyser upp bastulaven. Det är någonting mycket rituellt med bastubad. Dit hör också förberedelserna. Vi eldar med ved både hemma i stan och på Tankar. På Tankar håller man varje klabbe med stor tacksamhet i sin hand. På land skulle det kallas skräpved det vi eldar med. Det känns onaturligt att börja frakta ved ut till holmen. Gamla alar, säl, drivved, kvistar ... allt som brinner får duga.

Höstmörkerbastubad med dopp i havet i linjetavlans sken är mycket avkopplande. Det finns många kriterier för en lyckad bastuupplevelse. En av dem är den redan nämnda vedeldningen, eftersom förberedelserna alltid är en viktig del av det rituella. En annan sak som jag är viktig med är avståndet mellan bastu och stuga. Hemma går vi också över gården till och från bastun, och den vandringen betyder mycket för mig. Det är många som gör den vandringen utan att de tänker på det. Fast man är många bastubadare är det skönt att efteråt få gå ensam upp till stugan. Kombinationen av mörker, kyla, hetta, uppfriskad hy och avslappnade muskler bildar en skön känsla. Vandringen till och från bastun är en självklarhet som jag vuxit upp med. Den är lika njutbar en stjärnklar snörik vinterkväll som en stilla kulen höstkväll.

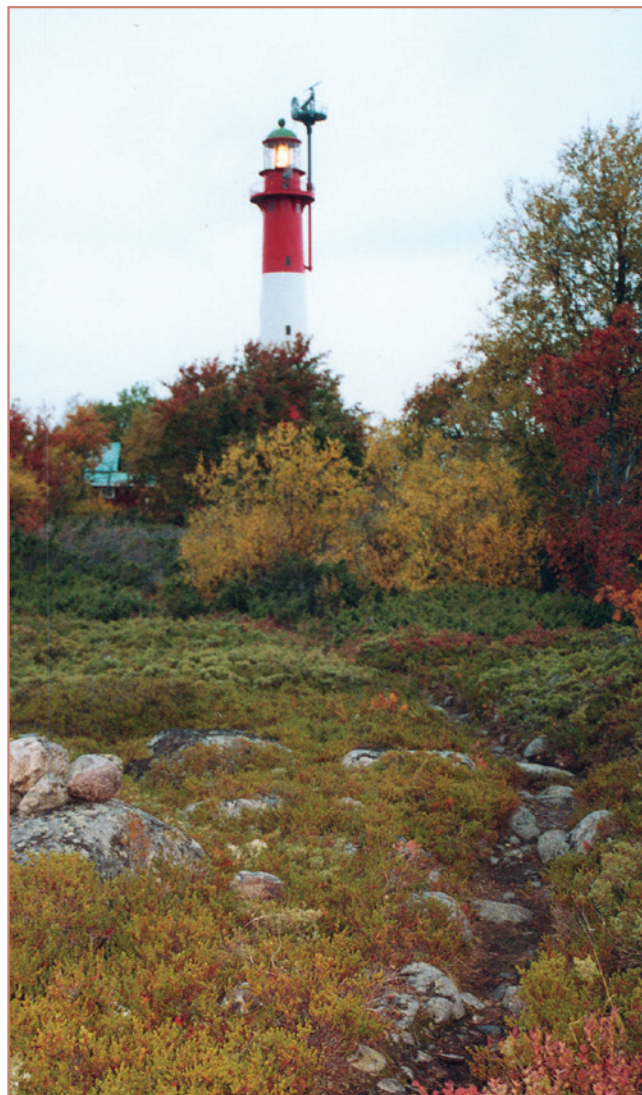
Vi kom ut till holmen längs "mjölkfaret". Det är en farled som numera är helt officiell och finns utmärkt på sjökorten. När vi kom fram och gick ner till strandstigen som går upp mot gäststugan och caféet väntade en liten överraskning. Där fanns plötsligt en byggnad för sophantering. Jag är en stor anhängare av Sop-Sälleverksamheten, men byggnaden stack i ögonen och kändes verkligen malplacerad. Det är ingen lätt sak att placera in ett nybygge på holmen, hur litet det än är!

Vi får lära oss att leva med att sommaren är kort. "Det var ju alldeles nyss jag drog ner kanoten till stranden", sa maken när han balanserade kanoten på mjölkkärran för att lägga in den i ett av vinterförråden. Kanoten har fått vara med om mycket sedan den byggdes i Nedervetil av maken, äldsta sonen Henrik och barnens lärare Bøjse. Efter många forsränningar har den mest använts på havet och har varit med om några färder tur och retur till Tankar innan vi övergick till kajaker för det ändamålet. Kanoten har använts flitigt när vi och barnen, och ibland också gästande barn, har tagit oss ut till grannholmen på vrakplundring. De senaste vårvintrarna har drömmen varit att få paddla bland isflak. Jag har drömt om det så länge att det ibland känns som om jag varit med om det redan.

Medan vi tar några simtag i höstmörkret och det relativt varma vattnet rundar ett par fiskebåtar piren för att komma in i hamnen. Lanternorna rör sig i mörkret och fiskeflaggorna sticker kännpakt upp akteröver. Men annars är bryggorna tomma. En och annan Tankarbo har små snurrebåtar med näten i sår. Fiskefångsterna låter vänta på sig, och det är långt mellan sikmåltiderna.

Redan kl. 03.30 är det väckning. Eftersom vi inte kom ut för egen maskin är det andra faktorer som bestämmer avgångstiden. Sömndrucken står jag en stund på stugtrappan med det mäktiga himlavalvet som ett jätteparaply ovanför mig. Natten är stjärnklar och vinden har tagit paus efter alla blåsiga dagar. Det känns skönt att andas.

September 2005

Höstliga stigar

Så här års är det ingen som möter en på kajen när man kommer till Tankar. Ensam får man gå längs de stigar som i somras blev så väl upptrampade. Sydligt varma men kraftiga vindar får buskar och träd att fälla sina löv härute precis som i land. Det har vimlat av sorkar på Tankar i sommar och fortfarande pilar de små svarta djuren av och an från ett håll till ett annat. De är sötare än grodorna och risken att trampa på en sork är minimal. Annat är det med grodorna som inte är så värst trevliga att halka på.

Från mitt senaste besök har jag ett oväntat uggleanfall i färskt minne. Nu när mörkret faller spanar jag lika ofta upp mot himlen som ner mot marken. Det var vid midnatt när

jag vid mitt senaste besök vandrade på klipporna på norrsidan av ön. Tidigare på kvällen hade jag på samma ställe iakttagit ett par labbar. Medan jag gick ner mot lotshamnen upplevde jag ett osynligt hot.

Jag är inte speciellt mörkrädd av mig, men jag började se mig omkring och märkte att någonting cirklade ovanför mitt huvud. Nere vid lotshamnen, i skenet av strålkastarna kunde jag tydligt se konturerna av en rovfågel och gissade att det var en uggle. Jag försökte intala mig själv att det inte var farligt trots att jag kände mig påtagligt hotad. Hur skulle en fågel kunna uppträda hotfullt?

Cirklandet ovanför mitt huvud kändes obehagligt och när fågeln första gången dök ner mot mig drog jag instinktivt jackan över huvudet och sprang. Jag kröp ihop bakom en husknut och satt där i mörkret och kände mig ytterst fånig. Jag kikade på fågeln som ännu flög omkring i lampans sken och sedan störtade jag iväg upp mot lotsstationen. Väl inne i stationen låtsades jag vara oberörd och nämnde att jag sett en uggle. Kutterförarna berättade att det finns massor av pärlugglor och att man kan komma dem väldigt nära i mörkret. Först efteråt fick jag veta att det finns både lappugglor och slagugglor, och att de senare inte är något att leka med om de blir störda.

Den första söndagen i oktober är det mycket vänligare fåglar i farten. Antalet fågelarter minskar för var dag vi närmar oss vintern.

Våra tre yngsta barn är med oss och vi firar att vi är mera öbor än tidigare. Hittills har vi haft våra sommarrum i en bostad som tillhört fyrvaktarna en gång i tiden. Men nu har vi fått överta en egen stuga med tillhörande skjul och bastu vid stranden från en annan lotsfamilj. Stugorna på statens område säljs i första hand till folk som jobbar på

stationen, till priset av en lots månadslön. En tredjedel av holmens markområden är statlig medan två tredjedelar av ön ägs av staden.

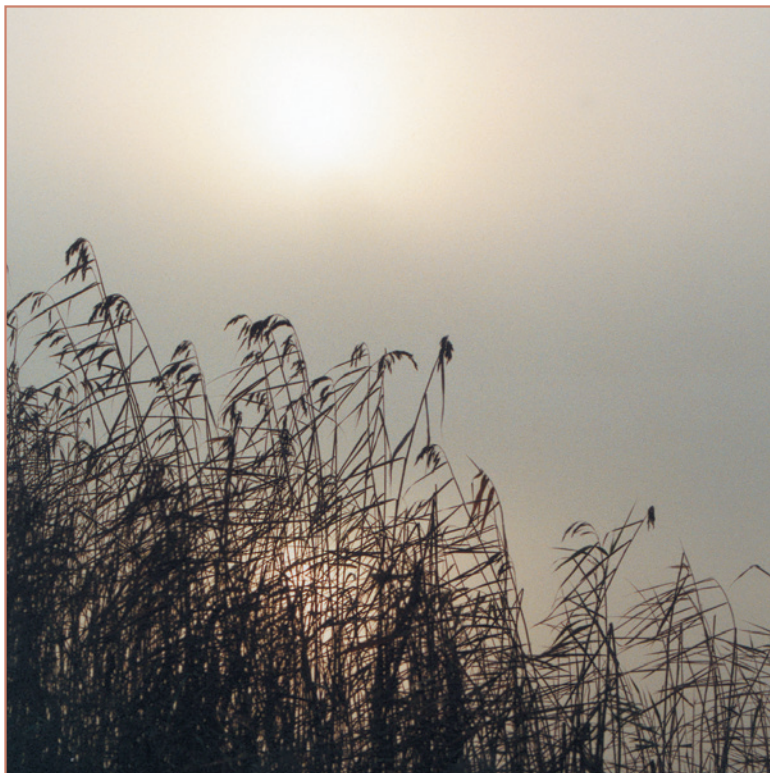
Vi badar bastu och simmar. Vattnet är ca 10 grader varmt och det är svårt att veta om vi avslutar sommarsäsongen eller inleder vinterbadandet! Barnen är modiga och simmar både längre turer och fler gånger än vi vuxna gör.

Det är svårt att röra sig på ön utan att tankarna går bakåt till tider som farit. Hösten och lugnet gör sitt till. När jag ligger och lyssnar till vinden och havsbruset går tankarna till alla de kvinnor som genom sina mäns arbeten bott på ön – hustrur till fiskare, fyrvaktare, fyrmästare, lotsar och kutterförare.

Kvar på ön finns bara de två sistnämnda yrkesgrupperna. När jag som ung lotshustru kom till ön mottogs jag mycket varmt av hustrurna till gamla pensionerade lotsar. Men de skakade ofta på huvudet och kritiserade öppet vårt sätt att färdas av och an mellan Tankar och land. Enligt dem skulle man flytta ut när skolorna slutade och flytta i land först när skolorna började.

Jag tänker på kvinnorna med de bestämda åsikterna och undrar vad de skulle ha tyckt om att komma med sina barn hit ut i oktobermörkret, bada bastu och simma, tända ljus och lyktor och krypa till kojs under ett helt lager av täcken. De skulle säkert ha gillat det!

Oktober 1999

Dimbankar och dis

När den ena dimbanken efter den andra sveper förbi Tankar är det bra mycket vackrare än när morgondimman övergår till ett jämnt dis. Under vårt oktoberbesök är det både dimmigt och disigt men mest det senare. Ett försiktigt regn fuktar kläderna varsamt. Efter utevistelsen torkar kläderna snabbt vid vedspisen.

Nu är eldandets tid, både här ute och hemma på land. Ibland står inte nytta och nöje i balans med det arbete man lagt ner på att få njuta av en sak. Det kan tyckas som att veden som man släpat, sågat och huggit brinner upp alldeles för snabbt. Men visst var det så att arbetet också gav glädje? Jag svarar utan tvekan ja på den frågan och fortsätter att

lassa in mera ved i spisen! Torr värme behövs en disig och småruggig oktoberdag. Värmen behövs också efter det obligatoriska havsdoppet som den här gången sker utan bastu. Det är mera ett dopp än en simtur, och ett enkelt sätt att få igång blodcirkulationen.

Det är mycket mera oktoberkänsla i vattnet än det är på land. Temperaturen på land ligger över det normala och inger sensommarkänsla, men växtligheten vet vad det är för månad. Det mesta ligger klubbigt och färglöst. Rönnarna är bruna, vildvinbärsbuskarna och sälgen skiftar i gult, bara alarna envisas med att grönska. Lövträden och buskarnas blad hänger slaka överallt och man hoppas nästan att en

vindpust snart ska komma och fälla ner dem. Havtornsbärens tid är förbi. Kvar finns tranbären, men jag ska vänta tills marken frusit en gång innan jag börjar plocka dem.

I ärlighetens namn var det mera av lättja som tranbärsstället förblev obesökt. Delvis berodde det också på att gummistövlarna var hemma. Stövlar behöver man på Tankar på de ställen där regnvattnet inte har någon bördig mark att sjunka in i. Överallt står vattnet kvar så fort det regnar lite mera. Den enda stigen som är torr är den urgamla, som går genom stenröset där man hoppar från sten till sten. Det är en stenstig som man kan urskilja med blotta ögat. På stenarnas nötning ser man att det är en gammal gångväg.

Ännu för ett par veckor sedan drog tranplogar förbi. Jag håller inte reda på vilka fåglar som är på väg norrut eller vilka som ska söderut.

Måsarna gör sina kännspaka cirklar. När en liten domherre lyser upp stugomgivningen med sitt röda bröst skulle jag ha lust att fråga var han har varit. Tänker han stanna på Tankar i vinter? Rönnbär finns inte, men säkert hittar han något annat att äta.

Ett par främmande fågelläten hörs i dimman. Vattnet har lagt sig till ro under dagen och dimbankarna för inget oväsen när de sveper förbi. Därför är det lätt att urskilja alla ljud.

Vi människor som tillbringar oktoberdagen på holmen startar motorerna, både aktersnurror och dieselmotorer sätter igång. Vårt tal är lågmält som allt annat på holmen just nu. Våra steg åtföljs av ett klafsande ljud på grund av vattnet.

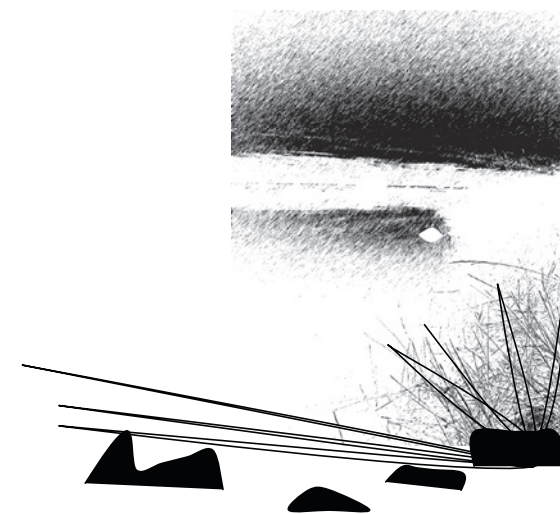
Vi rör oss försiktigt på träbryggorna, eftersom de är hala.

Det är onödigt att hoppa omkring på klippor och riva sönder blöt mossor och lav.

I oktoberdiset är det den rödgula linjetavlan som är lättast att urskilja förutom den rödvita fyren, både när man anländer till ön och när man lämnar den bakom sig. VTS-masten och fyren gör öns konturer höga. Enbart dis räcker tydligen inte till för att aktivera fyrlyuset. Det förblir släckt under hela vårt besök.

Havets höstdoft har vi med oss hem i kläderna. Sängkläderna som jag tog hem för att de skulle tvättas har redan fått en obebodd-stuga-lukt i sig. Det är bara att konstatera att stugan, liksom så många andra sommarstugor, kommer att vara obebodd länge.

Oktober 2001

Trygghet i relationerna är som en gammal gångstig i dimman. Du kan hoppa från sten till sten genom att känna att de finns där.

Med mörkret som fond

I skenet från dansande eldslågor värms kropparna hastigt upp i bastun. Kontrasten mellan värme och kyla är stor. Nyss trängde nordanvinden in genom lager av tröjor, västar och jackor. Frivilligt utsätter vi oss ändå flera gånger för havsvattnets kyla (7,3 grader) under kvällens bastubad. Det sköna med höstbastu är mörkret och närheten till havet.

Oktobermörkret faller tidigt. Fyrens ljusstrålar sveper högt över ön och bildar ett fint mönster. I själva strålarna bildas ett annat mönster av snö som faller ner, och det rasslar i träden när snöhagel träffar löven. I mörkret är det som om ljuden framträder tydligare. Jag gillar inte att gå med ficklampa så länge man kan se konturerna av träd och klippor eller någon ljuspunkt mot vilken man kan färdas. Istället för att se ner i marken, som inte går att urskilja, låter jag stegen falla som de faller, ibland bredvid stigen, ibland precis mitt på. Ju mer avslappnad man kan vara, desto bättre går det.

Det eldas i några

stugor och i strandbastun. På ön finns en blandning av olika sorters eldar och elektricitet. Hamnbassängerna är väl upplysta, vägen upp till lotsstationen likaså. Ser man upp mot land går det lätt att urskilja lamporna vid Trullö fiskehamn och Yxpila industriområde. Fyrljuset och den nya radarmastens lampor är de ljuspunkter som gör att man kan lokalisera sig på holmen var man än rör sig i mörkret.

Ljus och mörker är beroende av varandra på ett fascinerande sätt. Vad vore mörkret utan något ljus alls? Och ljuset behöver mörkret som fond. Här ute upplever jag mörkret som ett skydd att krypa in i. Det finns inget hotfullt i

Tankarmörkret. Ljuden är välbekanta vind- och havsljud, trygga och sovande.

När vi vaknar på morgonen är solen redan i full fart med att smälta nattens isbildningar och de små fläckarna av snö och hagel. Vinden är västlig och det blåser 7–9 meter i sekunden. Vågorna har lite aggressivitet i sig och

deras möte med klippor av olika slag får mig att filosofera över människor som vi uppfattar som trygga och starka klippor – människor som det inte bekommer så mycket om de piskas av stormande vågor. Att vara som en klippa kan uppfattas både positivt och negativt.

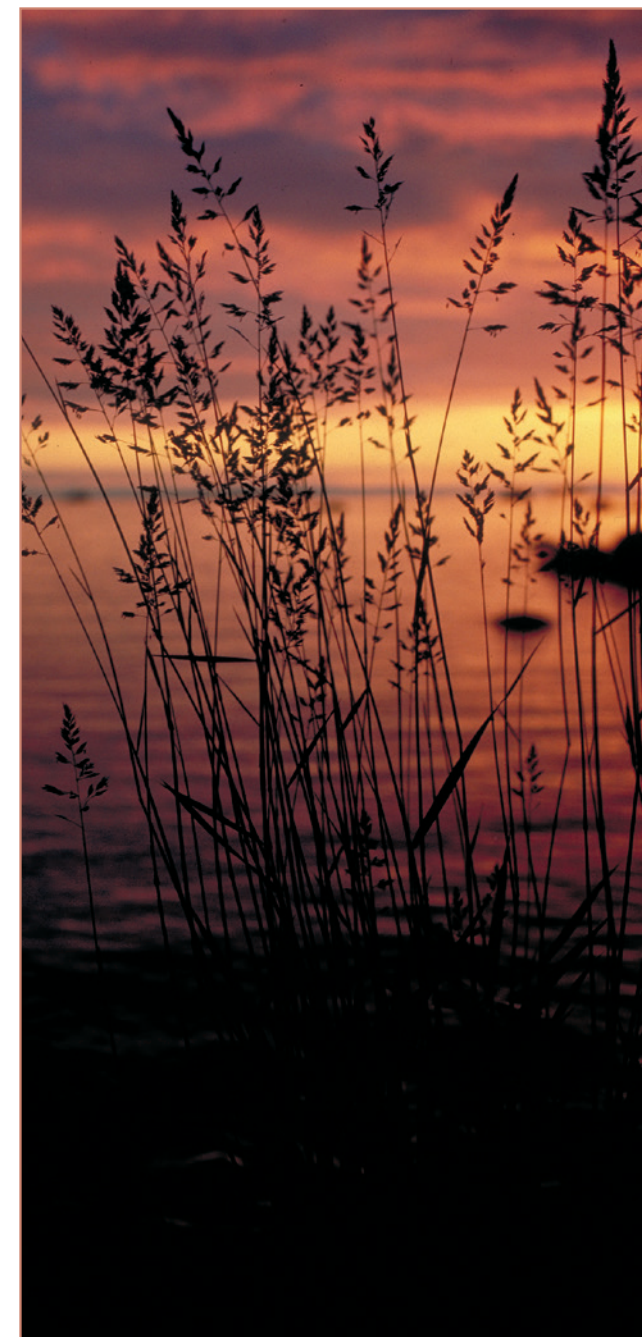
I somras fick jag lära mig att en del av Tankarklipporna kan vara upp till en miljard år gamla. Men klippor kan spricka, de kan nötas och det är mycket som är lagrat i dem. Jag uppfattar inte riktigt klippor som döda ting. Under en oktoberförmiddag förmedlar de iskall kyla så fort man försöker sätta sig en stund.

Lite överraskande är det att vi är så många stugbor på ön. Alla har någonting som de sysslar med. Själva har vi inte så många projekt på gång, närmast är det lite fönster- och vedarbete. Kanoten bär vi högre upp på land. Drömmen är att få använda den bland isflak i vår, och därför ska den vara kvar på holmen.

Ännu är det färggrant på holmen med alla rönnbär, ”ruskan” i markvegetationen och de gulnande buskarna och träden. Havtornsbären är övermogna och kladdiga men fjortonåringen är envis och plockar lite bär att ta med hem. Mitt transbärs-plockande blir inte av den här gången heller – det vill säga, jag äter upp det jag plockar efterhand.

Överraskande nog fick vi sik att ta med hem och förmiddagen avslutades med sikrensning för min del. Det är enligt min mening en verkligt angenäm syssla bara man har en bra kniv och fisken är färsk. Varför jag tycker det är roligt att rensa sik vet jag inte, kanske hör det ihop med barn- och ungdomsminnen av sikfiske. Dessutom är siken verkligen god att äta hur man än tillreder den. Tack Janne!

Oktober 2002

Ödsligt och oändligt

Det finns människor som frivilligt väljer att bo ensamma på ensliga platser långt från andra människor. Jag kom att tänka på det när jag ofrivilligt kom att vara ensam på Tankar en liten stund. Ibland undrar man om man alls skulle klara av att vara ensam på någon öde plats en månad eller två. Det är inte bristen på mat eller rädsla för att någon olycka skall hända som jag ser som det största problemet. Nej, den osäkraste faktorn är nog om man skulle trivas med sig själv. Det behöver man göra för att klara ensamhet – både trivas med sig själv och tycka om sig själv. De flesta drömmer någon gång om att dra sig undan, leva i naturen, finna stillhet och ro, men få klarar av att vara med sig själva en längre tid.

Det råkade vara de stora fartygens dag den stund jag var på Tankar en måndag i oktober. Två av de ingående och utgående fartygen var 225 meter långa på drygt 70 000

dwt. Det ingående fartyget som var utan last var högt som ett höghus. För lotsarna blir det 15–20 meter kvar att klättra trots att en del av höjden ligger under vattenytan. Jag var inte ens i närheten av fartygen utan stod på avstånd på holmen och tänkte på hur olika våra världar och miljöer kan se ut.

På fartyg som far från Karleby till Kina (det utgående torde ha varit ett sådant) lever människor under speciella villkor, där det där med att trivas med sig själv är en förutsättning för att man skall klara av att leva tillsammans med några få andra sjömän i veckor på ett fartyg. Det börjar bli länge sedan den miljön var ”hemma” för mig och våra barn, så det är med en viss nostalgisk längtan jag följer fartygen med blicken. Utan alla dessa fartyg som kommer in till och far ut från hamnen i Karleby skulle Tankar för mig personligen inte vara en så speciell plats. Det är anknyt-

ningen till sjöfart och allt vad det betyder och har betytt i min familjs liv som gör Tankar till ett kärt ställe för mig. Visst är både sjömansliv och sjömanshustruliv långt baktom, men det man varit med om det bär man inom sig så länge man lever.

Jag tycker om det afrikanska ordspråket som säger att det man lämnat bakom sig möter man i framtiden. Därför tror jag det är viktigt att lämna saker bakom sig på ett bra sätt. Som en vän till mig skrev i en sång en gång: livet går i cirklar. Det är kanske inte alltid enbart i positiva cirklar som livet går, men det är väl någon mening med att saker kommer upp på nytt och på nytt. För varje ny omgång lär man sig något nytt eller får någon ny insikt. Kallas det att mogna?

Vindarna har minsann gått i cirklar runt holmen den här hösten. Också nu är det svårt att hitta lä fastän solen skiner och värmer. Vinden ger ingen rast eller ro. Man blir trött i huvudet av att det blåser hela tiden. Det är inte alls samma sak som när det blåser i land. Husen där är tätare och vinden uppför sig helt annorlunda. Ibland känns blåsten här ute obarmhärtig och enerverande. Vindarna påverkar både luft och hav. Havet är ett tacksamt element för blåsten. Det skummar och viner och låter sig lätt piskas. Är man omgiven av allt det här, har man till slut bara en enda önskan: vind, sluta blåsa! Ett par dygn går bra, men när det pågår vecka efter vecka inverkar det på humöret.

Jag skyller på blåsten när jag inte orkar plocka tranbär. Jag äter upp de bär jag gräver fram ur mossan och tänker att nästa gång ska jag plocka för vintern. En annan sak som får bli till nästa gång är en fin grå stock som flutit i land långt från vår strand. Bara jag får den släpad till stugan blir den kanske bastuved.

Vinden pinar allt det vackra. Mossarterna ser ut att trivas och frodas och lider minst. Det är i mossan som höstfärgerna finns. Det är småskaligt och sparsamt men ändå något för ögat att vila på. Träd och buskar envisas med att låta bli att fälla alla löv. Äktheten i naturen fascinerar mig. Allt ser ut som det är i all sin nakenhet och sårbarhet. Små björkar växer upp i klippskrevor. Man ser hur kämpigt det måste vara att överleva i sådan karg växtmark.

Jag fotograferar en av björkarna som troligen har överlevt någon vinter till och med i klippskrevan. Den bara står och säger: Det här är jag. Ingenting mer. Därför är den så fin, så äkta, även om miljön inte alls är den rätta för en björk. Björken talar om för mig att det går att leva också i oländiga miljöer.

Oktober 2005

Mörker med ljusglimtar

Det är en sådan kväll när horisonten går i vågor och havet är nästan svart. Skummande vågkammar brukar vara vita men man ser dem inte i höstmörkret. Däremot känns vågrörelserna och båtens krängningar i hela kroppen.

Vi är utanför Kokkola fyr och ser Tankarfyrens ljusstarka stråle svepa över havet. Ljuspunkterna ligger tätt när man ser mot land: fabriksstrålkastare, ljus från kommande fartyg

och från mudderverken och enslinjerna i vitt, gult, orange, rött och grönt.

Att föra och hämta lotsar till och från fartyg innebär många väntetimmor ute på havet för lotskutterförarna, året om, dygnet runt, i de mest skiftande väderleksförhållanden.

Det är sällan jag är ute på så mörka vatten som i den här novemberkvällen. Det syns ingen horisont alls, himmel och

hav gungar samman. Det är ett konstigt mörker – man både ser och inte ser. På hemvägen från Tankar sent på kvällen flimrar under ett par sekunders tid silhuetterna av två gäss förbi i lanternornas sken men annars är mörkret nästan helt utan konturer.

Det var någorlunda ljust när vi kom till ön. På en månad hinner mycket förändras: träd och buskar är helt avklädda. Med lövfällningen försvann färgerna. Först tror man att allt bara är grått och brunvissnat, men senare fångar ögat upp både knallgula svampar och grönskimrande lava på stenar. Mängder av vitmossa lyser upp bergknallarna.

Jag kan inte låta bli klipporna. Den här gången är sydvinden upp till 10–12 meter i sekunden och inte alls lika mild som i oktober. Den river och sliter i kläderna och oförståndigt nog drog jag i all hast en sommarhatt över öronen, en huvudbonad som ideligen flyger av mig.

Att dessutom vara tvungen att hoppa omkring i gummi-stövlar gör tillvaron ute i blåsten och halkan mindre angenäm än jag hade hoppats. Att vandra på klippor och stenar är terapi när man får gå barfota. Tyvärr fungerar det inte längre i november.

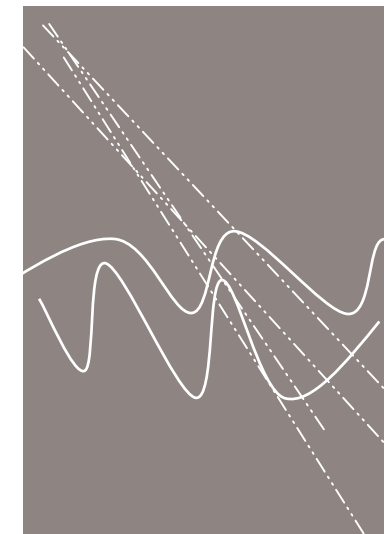
Istället får man stå mera stilla och njuta av vind- och vågspelet! Tranbären som brukar finnas i de större skrevorna har tydligen torkat bort i sommar. Inte ett enda tranbär får jag syn på. Det blir inga Tankartranbär med kinuskisås i år! De flesta bärsorter som växer i Finland finns på ön; blåbär, lingon, tranbär, hjortron, kråkbär och havtorn. Mängderna är inte stora men alla sorter finns.

Sorkarna springer ännu omkring vilket gör att en del fåglar också finns kvar. Den här gången möter jag en mycket fredlig uggle i skymningen. En som tydligen bosatt sig i tornet som hör ihop med lotsstationen. Där sitter hon bland

antennerna och vaktar och tar sig en flygtur ner till hamnen då och då.

Alla båtar är ännu i användning vid lotsstationen. Så fort det blir isbildning försvinner den snabbgående lotspiloten upp på land på grund av att vattenjetaggregatet inte klarar av is. Tanken på att man kanske inom ett par månader tar sig ut till ön över is känns lite främmande just nu. Luften är för varm. Det är bara genom att doppa sig i havet som man får en känsla av att det kanske blir vinter i alla fall. Från novemberbesöket på ön tar jag med mig upplevelsen att mörkret inte alls behöver vara skrämmande. Till och med i det mest konturslösa mörker finns en ljusglimt någonstans.

November 1999

*Som fyrlys för varandra
ger vi varandra mod att stå ut med
nattens vågor som vårt enda sällskap.*

Stormupprört hav

Det sägs att vattenståndet skall stiga ordentligt åtminstone tre gånger innan det blir vinter. Det är redan andra gången som vattenståndet är extremt högt i november. Mätaren i hamnbassängen visar på +90 cm och de fyra orangegula lotsbåtarna ligger högt i bassängen i förhållandet till kajen. En stor del av Tankars ordinarie strandlinje ligger under vatten. Vågorna väller in bland träd och buskar och täcker många av de klippor som brukar vara synliga och tillgängliga. Strandstigen är ett minne blott. Lådor, plankor och annat som glömts kvar på stranden flyter omkring bland bryggorna, av vilka en del ligger under vatten.

Vi kom ut till Tankar torsdagen den 15 november bara någon timme innan vinden nådde stormstyrka. Under den första promenaden runt ön märkte vi att vinden höll på att vrida från syd till väst och nordväst. Redan då pressades vinden med våldsamt kraft in i lungorna. Man fick värja sig genom att vända ryggen till eller låta hakan och munnen sjunka ner bakom krage eller halsduk.

Tre timmar senare vandrar vi igen omkring för att se på vågspelet. Då är det redan full storm, i medeltal 24 meter i sekunden men upp till 30 m/sek i byarna. Rekordet under kvällen var 33, 8 m/sek. På avstånd från vattnet känns det tryggt att stå ute på klipporna även om vi har balanssvårigheter

och vågskummet yr omkring oss och högt ovanför våra huvuden. Min son upplyser mig om att det är bäst att gå sidledes mot vinden för att minimera vindytan. Det fungerar.

Det är ett mäktigt skådespel att se hur vindstyrkan tvingar vattenmassorna att bilda höga vågkammar som bryts ner gång på gång. Vågorna piskas mot stranden så att skummet yr. Det är mera vitt än gråblått när man ser ut mot havet, och det är svårt att överrösta dånet från vattenmassorna.

Novemberhimlen envisas med att visa sig i ljuva pastellfärger bakom de mörka ovädersmolnen. Det sker när vi kommer till ön på förmiddagen innan stormen är över oss på allvar. En andra gång sker det i väster strax innan solen ska gå ner mitt på dagen. Halvfyratiden på eftermiddagen blånar landskapet innan mörkret snabbt tar över.

Skådespelet förvandlas till ett dramatiskt hörspel i mörkret. Det dånar, viner, tjuter, ylar, fräser, smäller ... Det hållit på i timmar och kommer antagligen att fortsätta hela natten igenom. All blötsnö som färgat marken vit blåser bort eller smälter under dagens lopp. På kvällen tar vi oss med möda ner till hamnen och då börjar skummet som yr över lyktstolpar och vågbrytare kännas isigt. Vattnet har

börjat sjunka. Vi förstår att mycket kommer att gå sönder och förstöras medan stormen pågår, också här på ön.

Kutterförarna och lotsarna jobbar som vanligt, även om de också måste sätta gränser för när det är omöjligt att äntra fartyg. Under stormdygnet lotsas åtminstone fyra fartyg.

Stormar har en förmåga att binda människans energi och får lätt allt att snurra efter deras nycker. Stormar överskrider en gräns som människan inte längre kan utmana eller trotsa. Då gäller det att efter bästa förmåga vänta ut stormen. Det som gäller för yttre stormar gäller också för de inre stormarna!

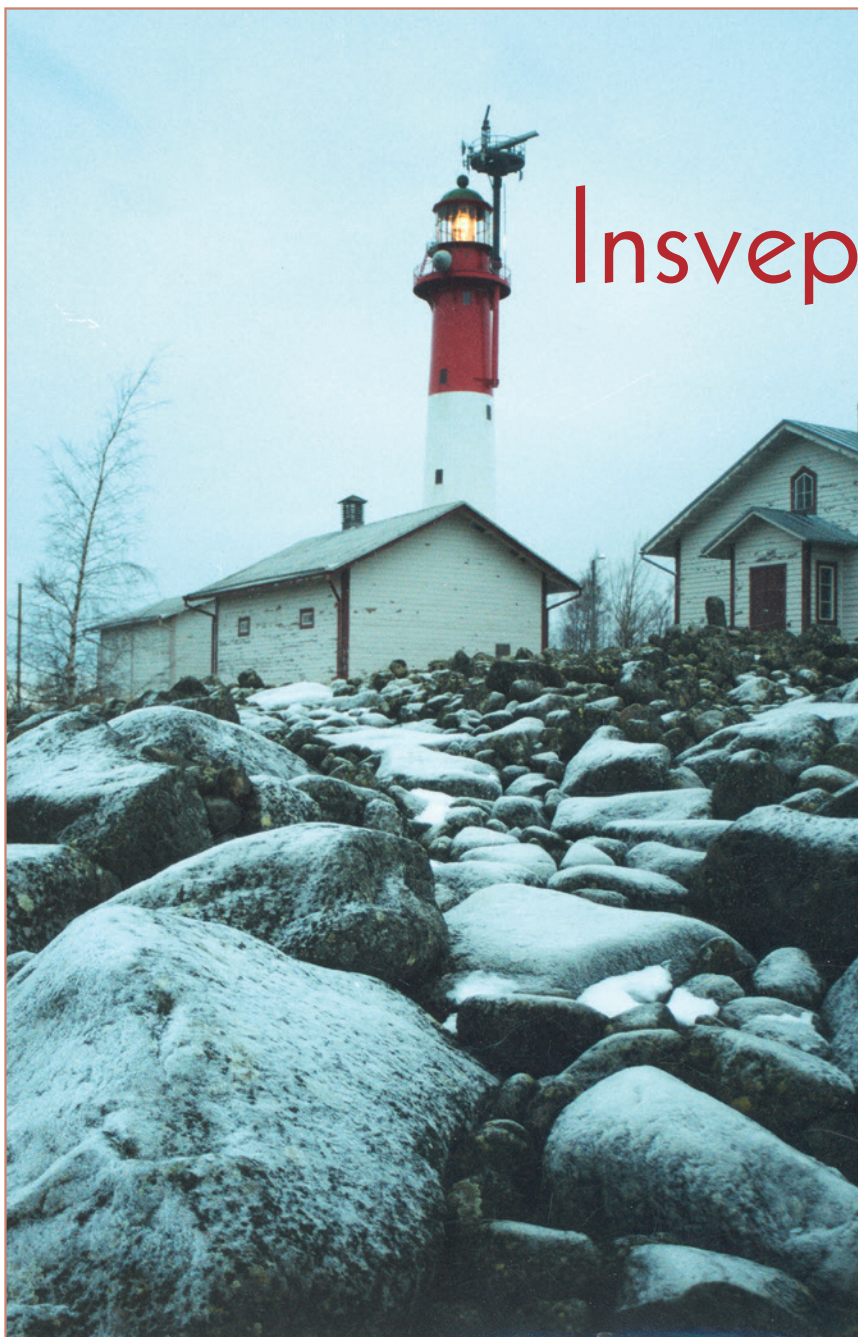
Jag kom ut hit för att fotografera vitkransade klippor. Under stormdygnet blev de ordentligt spolade och snön

smälte med fart. Det blev helt andra vyer än jag tänkt, och kameran blev nerstänkt av saltvatten.

Morgonen bjuder på en överraskning i form av klar himmel och lite sol, men vinden är fortfarande för hård. Vattenståndet har sjunkit med långt över en meter och är nere i -30 cm. Vindmätaren blinkar inte längre rött, men vågorna rullar fortfarande kraftigt mot klipporna. Den bastanta vågbrytaren har skador som vittnar om vattenmassornas krafter. Buskar, grästuvor och småstenar glimmar i solen. De är inpackade i ett flera centimeter tjockt islager som de fick som minne av stormen.

November 2001

Insvept i blötsnö

Det enda aggressiva i dunklet ute på havet är skenet från de röda och gröna ljusbojarna som blinkar frenetiskt utmed huvudfarleden. Efter många vindstilla dagar med isbildningar stiger vi i land på Tankar en natt när blötsnö faller ner över klipporna. Några värmegrader har förändrat landskapet och inga isränder syns till. Det har börjat blåsa från nordost. En stund efter landstigningen står jag och sväljer besvikelsen över förändringen i vädret och över att den två dygn långa vistelsen som jag länge väntat på kommer

att krympa till att omfatta en natt på holmen. Dessutom utan stjärnklar himmel!

Men det positiva överväger. Redan på väg ut till holmen påverkas jag av lugnet i halvdunklet ombord på båtarna vi kommer ut med. Mörkret har en lugnande effekt. Det är skönt omslutande och lite sövande. Tystnaden ute i naturen har ofta någonting att ge, bara man ger sig tid att stanna upp en stund. Också fastän det är natt.

Sovtimmarna blir inte många. Mellan drömmarna tränger verkligheten in genom det gardinlösa fönstret och jag tappar räkningen på hur många gånger jag vaknar och ligger och betraktar fyrljusets svepande rörelser bakom den svarta silhuetten av en buske som böjer sig fram och tillbaka i vinden. Stora snöflingor rutschar kana nerför fönsterglasat. Fonden till blickfånget är det enda som varierar i färg: först nattsvart himmel, sedan blånar och grånar den under morgontimmarna.

Den nordostliga vinden har tilltagit något under nattens timmar och morgonpromenaden blir en promenad där kroppen ofrivilligt hukar sig. Helst vänder man ryggen till. Snöflingorna har blivit skarpare och det gör ont i ögonen att träffas av dem. Längs stränderna ligger småbåtar upp- och nervända. Allt löst bråte – tunnor, fiskeredskap och byttor – är undanplockat och iordningställt för vintern. Det verkar övergivet och dött överallt, trots att jag faktiskt stötte på en sork som kikade upp från ett sorkhål som höll på att fyllas av snö.

Tankarna snurrar likt skenet från fyren. Förändringar är kanske det jag mest tänker på. Att kunna acceptera att saker inte blir som man tänkt. En bild som är förknippad med en känsla återkommer. En gång när jag skulle hoppa från en farkost till en annan tvekade jag lite för länge med att

släppa taget. När två båtar är i rörelse är det viktigt att våga lämna den båt man ska lämna i rätt ögonblick. Håller man tag i båda rycker det till i armarna och det kan göra ont länge.

Det är svårt att veta när det är rätt tid för olika saker. Ibland sker en livsförändring precis i rätt ögonblick, smärtfritt och enkelt. Andra gånger handlar det om en process som gör ont länge. En gång för länge sedan höll vi på att bli akterseglade och lejdaren var redan bortplockad. Den gången blev jag och vår åtta månader gamla son bokstavligen kastade ombord av några starka karlar på kajen eftersom jag inte vågade hoppa. Man kan behöva drastisk hjälp av utomstående ibland när man inte vågar ta de steg man borde ta för att komma vidare!

Färgskalan i november har alltid tilltalat mig. Det är svartvitt som gäller, med stor variation i gråskalan. Holmarna och klipporna runtom Tankar blir som vita pärlor i det gråa havet. På nära håll ser man hur snön och isen bildar mönster – mönster som förändras nästan dagligen. Ser du något vackert som du vill fånga på bild måste du göra det genast. En stund senare kan vinden ha ändrat riktning och vågorna ändrat form. Till och med strandlinjen och konturerna förändras och påverkas av vädret.

Ibland är det spännande att vakna till en ny dag på Tankar. Men den här gången bjöd novembermorgonen inte på så stora överraskningar. Snön som hade börjat falla redan på natten hade packat in holmen i ett mjukt täcke, och holmen var vackert vit när vi lämnade den under morgontimmarna. Snön fortsatte att falla.

November 2002

Förrädiska vågrörelser

Värmen i förarhytten gör att man känner sig dåsig. Ett skönt mörker sveper in oss i en alldeles speciell mörkervärld med några få ljuspunkter: lanternor, några ljusbojar och strålkastare. Skenet från radarinstrumenten och de andra apparaterna är svagt. Vågorna är ganska omilda och kotor och ryggrad tar som vanligt lite stryk, men jag känner stor trygghet, större än på landsvägarna i höstmörkret. Vattnet som sköljer över förarhyttventilerna bildar rännilar som snabbt ersätts av nya mönster medan vindrutetorkarna arbetar frenetiskt.

Havsvattenståndet är +30 cm, men de flesta bryggor går trots det att använda fullt ut konstaterar jag senare när jag går omkring i mörkret på holmen på måfå. Luftfuktigheten är behagligt hög, vinden uppfriskande. Det är annorlunda att andas när man är mitt i blåsten. Luften finns där vare sig du vill det eller inte. Ibland kan man i normala förhållanden

själv uppleva att man drar in luft djupt när man andas. När det blåser på Tankar tränger luften in i lungorna på ett självsvåldigt sätt och det är bara att ta emot. Det enda man kan göra är att dra upp kragen över mun och näsa, det hjälper inte så mycket att vända ryggen till. Även om vindmätaren visar att vinden är sydvästlig känns det som om blåsten kommer från alla håll. Vindstyrkan varierar mellan 14 m och 17 m i sekunden denna novembernatt ute på holmen.

Vattnet är grumligt i strålkastarbelysningen och verkar inte speciellt inbjudande. Skummet får det att glimma till ibland. Vågkammarna är det enda som går i vitt. Någon snö finns inte. Där det finns gräs är det grönt men annars är det bar mark med minimal växtlighet. Alla löv och lösa kvistar har blåst sin väg. Vinden får det att gnissla, tjuta och vina. Det är omöjligt att lokalisera alla ljuden eller att försöka gissa vad det är som låter. I nattmörkret är det ljudintrycken som dominerar. Förgäves lyssnar jag efter ljud som skulle vittna om liv av något slag. Allt verkar så dött.

Synfältet är begränsat. Men eftersom stället är bekant är det som om allt fanns där ändå, fast man inte kan se stugorna eller klipporna och inte heller konturerna av holmen. Ett par uppochnervända småbåtar liknar människor som kurat

ihop sig. Människor som är lite avoga. Människor som inte riktigt vill visa vem de är. Fast sådana människor kan vara bra ändå, liksom båtarna.

En uppochnervänd båt är tecken på att någonting är avslutat – för en tid i alla fall.

Än är det för tidigt för sommartankar. Kanske är det för att man är uppväxt med årstidsväxlingarna som man ändå är beroende av vinter innan längtan efter sommaren växer fram. Jag är dessutom fascinerad av snö och is och skulle inte kunna tänka mig att hoppa över vintern.

Bristen på is och snö kompenseras av ett par timmars gungande utanför holmen i kuttern istället. En av lotsarna skall föras ut förbi Kokkola fyr och en annan skall hämtas från ett fartyg som ligger för ankar. I mörkret går det att urskilja himmel och hav. Horisonten visar sig ibland i hyttventilen mellan krängningarna, men försvinner lika hastigt som den dök upp.

Det första fartyget saktar först in lite för mycket. Om farten blir för låg försvåras kutterns möjlighet att tryggt komma nära fartyget. Från ett annat fartyg som ligger för ankar lite längre ut skall en lots hämtas. Lotsen kommer söderifrån och har en långlotsning bakom sig. Lotsen står i nedre ändan av landgången – senare tar han sig neråt på lejdaren och försöker undvika att komma i kläm trots att våghöjden varierar ett par meter. Det ser vådligt ut emellanåt och är mera spännande att se på än en actionfilm!

”Bra kutterförare är guld värda”, konstaterar lotsen när han rätt torrskodd kommer ombord och ger en eloge åt Seppo som kör. Att vara stormkarl är inte heller så roligt när vädret är som det är. Tilliten, som behövs för att det ska gå bra, är inte bara en känsla, utan bygger

mera på erfarenhet och skicklighet. Tillit är något som vi behöver både till sjöss och på land!

En liten stund senare flyger jag ofrivilligt ner från min bänk där jag den senaste timmen haft stora problem att hållas sittande. En kort stund har jag inte riktigt koll på vad som är upp och vad som är ner. Det känns lite snopet. Som tur är blir jag nästan aldrig sjösjuk, men jag medger att jag inte riktigt alltid hålls på angiven plats. Det är en konst som jag inte behärskar.

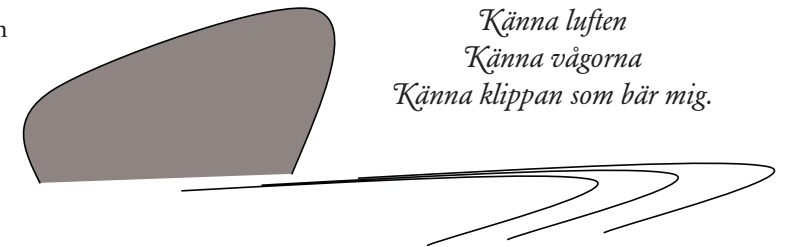
Det lär finnas säkerhetsbälten men det är så mörkt att jag inte ser dem.

Tankarna i november är som vågrörelserna: trygga och bekanta trots att det blåser och färden är guppig. Men tankarna kan också göra oväntade djupdykningar och man vet inte riktigt alltid hur man ska förhålla sig till omvärlden!

November 2005

*Mellan klipporna och vågorna
finns det rum för mina tankar.*

*Bara jag vågar finnas till
Känna luften
Känna vågorna
Känna klippan som bär mig.*

WINTER

DECEMBER

Igensnöade stigar

Det är alltid lika spännande att se när havet lägger sig till vila. Någon gång under de närmaste månaderna kommer det att ske, men ännu svallar havet fritt kring Tankar. Under mitt besök i december sveps ön in i härligt vit snö.

Snön vräker ner nästan vertikalt men det känns inte obehagligt eftersom det är fråga om ovanligt ”torra” snöflingor. Samma kväll lär det dala ner snö hemma på land, snö som fastnar i träd och buskar. Ute på ön är det annorlunda med en vindstyrka kring tio meter i sekunden.

Vinden och vågorna kommer norrifrån, men på några timmar vid midnatt ändrar både styrkan och riktningen. Med åren har jag fått lära mig att väder- och vindprat inte är något oväsentligt samtalsämne och att man gör bäst i att leva i nuet ifråga om väderleksprognoser. Vindarna, riktningarna och temperaturerna kan variera mycket snabbt på Tankar.

Stigarna är täckta av ett tjockt lager lätt pudersnö. Det är en viss teknik som gäller för att man inte skall vricka fötterna – det är att låta foten sjunka ner dit den sjunker bland ris och stenar och inte vara rädd för att få snö ända upp till knäna.

Den här gången går det bara att beundra de isbeklädda klipporna på avstånd. De är halare än någonsin, flera

centimeter tjock is täcker dem. Här får man lära sig att gränser är föränderliga. Vattnet som kastas upp mot klipporna smälter isranden eller gör att isen blir ännu tjockare. Vattnet är plötsligt tungt och trögflytande. Vattenmassorna har pondus och decembervågorna dånar på ett speciellt sätt. Det hörs över hela ön.

Molnen är ojämnt gråa och tunga. Sällan är ett grått hav och en grå himmel så vackra som mot vit snö medan skymningen faller. Eller var det kanske så att skymningen inte alls föll – att det var mer eller mindre skymning hela dagen?

Sikten är inte något att hurra för. Inga horisonter eller närliggande holmar syns varken från lotsstationens torn eller fyrtornet. Snön som kommer ner sidlänges fördunklar effektivt konturer och horisonter.

Eftersom vattnet ännu svallar fritt kan jag inte låta bli att simma i ett par omgångar. Med bastuvärmning mellan doppen förstås. Något förvånad märker jag att jag inte är ensam i det mörka vattnet. ”Jytispikarna” (spiggarna) är kvar. Av förekommen anledning blir det inget långt umgänge. Vattentemperaturen rör sig kring tre grader.

Av alla byggnader på ön hör nog kyrkan från 1750-talet till favoriterna. Den är förknippad med många minnen, bland annat har ett av våra barn döpts här. Den anspråkslösa byggnaden väcker många tankar i sig. Den är en enkel, karg byggnad, kanske byggd utan större entusiasm?

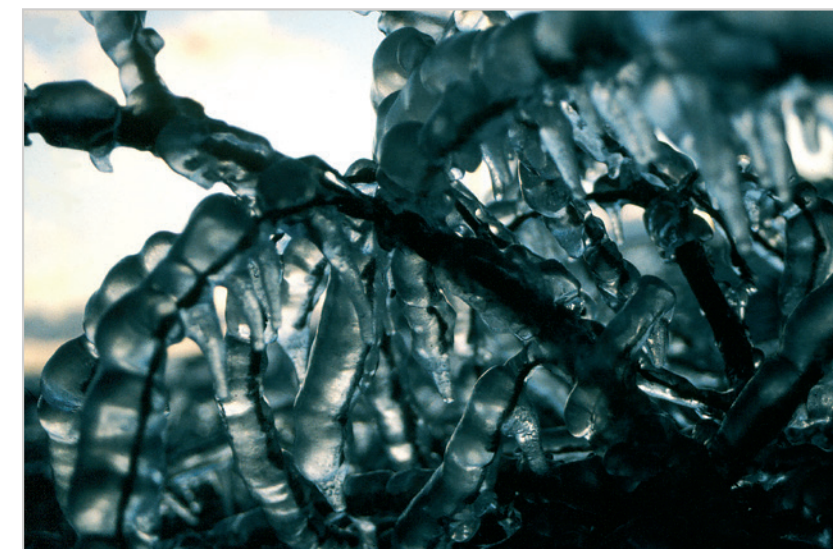
Enligt vissa uppgifter kom den till på grund av en konflikt mellan prästerna och

öborna. Fiskarna hade inte riktigt ork att efter veckans slit med nät och långrev ta sig roende in till kyrkan. Efter att kyrkan på Tankar stod klar blev det inte så mycket bättre med kyrkogången, nu var det nämligen prästerna som inte orkade ta sig ut hit.

Att klottra och rista i bänkar och väggar var naturligt. En av prästerna på adertonhundratalet har skrivit datum och namnteckning på predikstolen och en kommentar om att han då predikade både på svenska och finska, utan koncept.

Utan koncept har även en massa böner uppstigit, uttalade av kvinnor och män genom århundraden. Kyrkan är ett ställe att samla sina tankar på. Fönstren är förbommade i december. Om det var lättare att ta sig ut till ön skulle kyrkan vara en idealisk plats för en julaftonsbön.

December 2000

Skyddade av ljus

Nyss hemkommen från en julkonsert klingade en sång kvar i mig – det är Lolan Björkmans ord ”vi har vågat gå i mörker skyddade av ljus”. Ute var det redan mörkt trots att det bara var sen eftermiddag. Sången fanns kvar inom mig när vi ett par timmar senare färdades i mörkret på havet och lämnade stadens och hamnens ljus bakom oss. Först sönderbrutna isflak, så småningom tjock sörja som tunnades ut ju längre ut vi kom. Men mest av allt mörker!

De skyddande ljusen – vilka var de?

Blinkande ljusbojar, reflekterande ljus och lampor, lanternor, fyrljus och stjärnljus. De som färdas på havet skyddas av dessa ynkligt små ljus – sjöfarare skyddas från att komma ur kurs, från att kollidera med varandra eller från att stöta på grund. De gula, röda eller gröna ljuskällorna är verkligt pyttesmå i förhållande till mörkret, och ändå utgör de ett skydd!

Senare går jag längs strandstigen ute på Tankar, skyddad av skenet från fyrljuset som sveper över ön. En linjetavla med blinkande lampa ger grönt sken och hamnbelysningen färgar allt i gult. Men mörkret dominerar. Det har makt över hela landskapet. Havet är svart, himlen något ljusare.

Stigen är inte alltid urskiljbar. Klippor och stenar är vitpudrade och är därför lättare att få konturer på. Det är lågvatten och torrt och bart längs strandkanten. Enstaka stockar och plankbitar från bryggorna ligger utspridda sedan förra sommaren.

Det rasslar om vågskvalpet. Det är stor tyngd i vågbruset. Det tunga bruset antyder att vattnet inte kommer att orka svalla fritt många veckor till. Kanske är det bara fråga om dagar innan kolden knäpper till och tvingar vattnet att lägga sig till ro.

I gryningen får mörkret färg och det svarta vattnet färgas mörkblått medan himlen får en annan blå färg. De vitpudrade klipporna skimrar en stund innan dagen tar över – en gråmulen decemberdag som är otroligt kort så här några dagar före jul. Mörkret är inte långt borta. Man anar dess närhet även under de så kallade ljusa timmarna. Mörkret kommer att återvända och omsluta holmen igen om några timmar.

En annan sång hördes under morgonpromenaden bland

kala havtornsbuskar på sydsidan av ön. En liten fågel flög omkring och sjöng. Allt hade verkat så livlöst och övergivet. Då plötsligt hördes fågelsång! Dessutom såg jag rävspår, som jag dock senare började betvivla – kunde det ha varit hundspår? Visst förekommer både räv och älg på Tankar, men ofta först när isen bär. En sommardag för länge sedan hoppade en älg omkring på klipporna. Den gången trodde vi att vi såg i syne. Älgen hade kommit simmande från någon av de närbelägna öarna.

Mina mörkerpromenader på holmen under december-himlen är rätt så angenäma. Det är en för mig trygg och välbekant plats att gå omkring på även i dunkelt ljus.

Lolan Björkmans ord vill inte lämna mig ifred. Det är lätt att trassla in sig i mörkertankar i en värld som är full av svek, avund, orättvisor, krig, sjukdom och död. Det finns en otrolig styrka i att vandra i mörkret och få tänka på att man är skyddad av ljus. Hur obetydligt det ljuset än är, så är det ändå ett skydd.

December 2001

Isbeklädd barmark

Förgäves söker jag efter tecken i naturen som skulle bekräfta att det är januari på Tankar. Temperaturen är en aning under nollstrecket. Det snövita som finns kvar runt buskar och träd är skarpt som skaren på våren, det mesta är isbelagt.

Det är bara grästuvorna som trotsar isbeläggningsen. Havet svallar fritt och endast den inre hamnbassängen är fylld av sönderbrutna isflak. Vinden pinar på från sydväst. Det skulle kunna vara november eller april men almanackan visar att vi är i mitten av januari.

På ön finns Sälkfångstmuseet som ger en fin inblick i hur

det var att delta i säljakt för några årtionden sedan, och ännu tidigare. Någon form av lyxjakt var det inte fråga om, men nog en nödvändighet för den som ville leva och bo i skärgården.

Säljägarna var beroende av isarna och det är dem jag tänker på denna isfria vinterdag. Skulle de ännu ha orkat hoppas på goda isar inför förestående jaktsäsong? Lite modstulet och själviskt konstaterar jag för egen del att det islandskap som under de senaste åren berett så mycket nöje för oss som skidar och åker sparkstötting kanske helt uteblir i år. Eller också blir säsongen ovanligt kort. Under den sena

kvällspromenaden, som är ett enda balanserande utan isbroddar, får den klara stjärnhimlen stå för midvinterupplevelsen av holmen. De ljusförsedda blinkande bojarna som visar den elva sjömil långa farleden från Kokkola fyr, förbi Repskär och in till hamnområdet lyser upp den mörka havsytan. Sikten är mycket god. Även ljuspunkterna från land, till exempel strålkastarna från Trullö fiskehamn, går att lokalisera.

En tunn, tunn ishinna får klipporna att blänka och intensifierar den brungråa färgskalan på ett rätt så dramatiskt sätt. De lågväxta träden och buskarna är ännu inte så stela att vinden inte skulle få dem att lägga sig.

Vi får hålla i varandra, flickorna och jag, och hjälpas åt att komma fram i motvinden. På klipporna som inte gränsar ner mot havet åker elvaåringen och sjuåringen kana på byxbaken. Det går undan med fart men känns mindre

angenämt för stjärtmusklerna. Vi konstaterar att man borde ha stoppning under overallen. Utan stoppning är det faktiskt stenhårt!

Nere i hamnen är vattenståndet +50 cm. Vår kära simstrand är överhöljd av sönderbrutna isflak som kastats huller om buller som om en mindre orkan dragit fram. Det fritt svallande vattnet verkar oåtkomligt på grund av den ojämnt isbelagda strandlinjen.

De medhavda simdräktarna förblir oanvända. Vi plockar istället vackra och intressanta småstenar i skenet av hamnbassängens strålkastare, precis som på sommaren. Bara med den skillnaden att vi nu gör det i halvmörker med vantarna på.

Januari 2000

*Under den isbeklädda
barmarken skisserar
naturen upp den
kommande sommaren*

Vitkransade klippor

När vi under årets första timme den första januari sköt nyårsraketer tillsammans med en annan lotsfamilj på en av bryggorna ute på Tankar, tänkte jag att vi ännu i vinter skulle komma att åka hit skidande, vandrande eller med sparkstötting över isen. Ett nytt besök i slutet av januari får sådana tankar att verka helt främmande – vattnet svallar nämligen fritt kring hela holmen.

Tövädret de senaste dagarna har berövat ön dess vackra vinterskrud. Klipporna bär dock ännu spår av kyligare dagar. De har fått en ring av is ganska högt ovanför den nuvarande vattennivån. De vitkransade klipporna förskönar strandlinjen. Under dygnets blåa timmar, strax innan gryningen och före skymningen, är ön förtrollande vacker när allt skimrar i blått!

Det är svårt att ta sig fram över klipporna på grund av halkan. På betongkajen och norrsidans klippor skulle

isbroddar ha varit bra att ha – trots att jag gillar vinterbad vill jag inte ofrivilligt halka i vattnet.

Tankar står med Finlands mest ljusstarka fyr, 1,5 miljoner candela, en måtenhet som inte säger mig så värst mycket. Det är lättare att förstå styrkan om man säger att den syns närmare trettio sjömil med blotta ögat. Vid femtiden är det redan så mörkt att ljusstrålarna bildar en ljushimmel som roterande sveper över land och hav högt ovanför alla byggnader och träd.

Öns byggnader, även det mest fallfärdiga skjul, är dokumenterade i en strandplan. I mitten av januari sändes en enkät till alla stuginnehavare. Det är viktigt att en kartläggning görs och att Tankarborna har en möjlighet att komma fram med sina åsikter, som knappast är enhälliga utan högst personliga. Ett gammalt simställe är en liten remsa på två, tre meter sandstrand bland bryggorna i småbåtshamnen. I

enkäten frågas om man tycker att det borde finnas en allmän simstrand på ön. Jag vet inte var en sådan skulle placeras, med alla de krav som en allmän badplats behöver uppfylla. De flesta klagar på att vattnet här ute är för kallt även under varma somrardagar. De som vill ta sig ett dopp får nog fortsätta att göra det bland båtarna från någon av bryggorna eller söka sig till någon klippa. På norrsidan finns en fin naturvik, men under en lång tid förorenades viken av kloakutsläpp från lotsstationen och det går inte att simma där längre. Det är också svårt att tänka sig att man skulle göra ön så mycket mera tätbebyggd. Här finns redan fler stugor per meter strandlinje än på land där lagar tillämpas som reglerar alltför tät bebyggelse. Det handlar inte längre om att återskapa det gamla fiskeläge som Tankar en gång var. Öns utveckling har gått för långt för att det ens skulle vara möjligt.

De flesta vill att ön skall vara tillgänglig för alla. De som har sin arbetsplats på ön behöver få arbetsro. De som kommer ut för rekreation behöver få vila. Många kommer för den fina naturens skull och söker upplevelser. Men allt som man kan göra på land behöver man inte kunna göra på Tankar. Om man tänker sig en sådan utveckling – att allt ska vara möjligt ute i havsmiljö – mister ön sin charm.

Januari 2001

Bland mattor av drivis

När vi står och ser ut mot Kokkola fyr har vi en vit mosaikremsa av is som är en halv kilometer bred mellan oss och den svartgråa isfria delen av havet. Remsan av drivis pressas av mjuka vågrörelser så att den blir allt smalare och tätare. Under isflaken är vattnet fullt av energi. Då och då tränger det fram mellan springor och tillfälliga ihåligheter. Det sprutar och frustar omkring oss – som om en jättevalross skulle vara i farten.

Vi vet inte om vi står på en isbelagd klippa eller på en isformation i havet. Vi hoppas att det är en klippa när vi ser med vilken kraft och målmedvetenhet vattnet under drivisen flyter upp för att bearbeta iskanten. Grovarbetet sker under ytan och plötsligt lösgör sig stora sjok av isen och försvinner i sörjan. Djupt nere kan man under några

bråkdels sekunder se hur klippor blottläggs när havet suger utåt för att snabbt återkomma och fylla tomrummet med isflak, sörja och vatten.

Ibland tror jag mig veta vad som väntar mig när jag är på väg till holmen, men sällan stämmer det. Den här gången fick kroppen foga sig i att stå stilla balanserande på obehagliga isformationer för att själen skulle få vila i det rytmiskt återkommande vågspelet i den vita mattan av drivis. Havets inandning var ovanligt djup och stannade upp innan den tog fart och avslutades med en ljudlig utandning – ofta oväntat nära. Spännande!

Det var det ljudet som fick oss att associera till valrossar och valar. Av våra två favoritgrottor som vi länge betraktat

fanns bara en kvar när vi återvände från en matpaus. Trots att pausen inte var lång hade vinden friskat i med ett par sekundmeter under tiden.

Årets första stugbesök varade bara tio minuter. I den tomma stugan tutade brandvarnaren för att påminna oss om batteribyte. Vi borde förstås ha befriat brandvarnaren från batteriet i höstas när stugan stängdes för vintern. Flaggstången låg bruten mitt itu som minne från en av de första höststormarna.

Kladdig nysnö täckte terrängen. Färska spår av räv och hare och trippande fåglar blandades med våra stövelavtryck. Det kändes gott att ha sextonåriga Jan med som sällskap eftersom vi också delade upplevelsen av novemberstormen här ute. Gamla intryck levde kvar i det vi såg. De små isiga vattendropparna som ibland stänkte upp i våra ansikten fick oss att tänka på stormnattens vågskum som kändes som nålar och pilar – lika men ändå så annorlunda.

Vi fick åka ut med lotskuttern till Tankar. Under de kalla dagarna vid årsskiftet väcktes förhoppningar om att ta sig ut med skidor eller sparkstötting. Några dagar var det fullt möjligt, men denna lördag i januari var det öppet vatten redan före Repskär. Vita flak vilade stilla i orörligt vatten. Det såg ut att när som helst frysa till. Morgonen var vackert gråvit. Det var stilrent och vilsamt med endast någon enstaka färgklick i form av en boj eller remmare.

Någon timme senare var situationen en helt annan. Isbältet utanför Tankar var inte längre lika

poröst och det var svårt för kutterförarna att ta oss ut till öppet vatten på hemvägen.

På sjön är det så att man ofta ser lika mycket bakåt som framåt när man ska navigera och följa enslinjer. Jag skulle inte kunna åka hem utan att titta bakåt och se vad det är jag har lämnat.

Den här gången var holmen och isranden mycket ljusare än himlen. Himlen var mörk och tung och kändes mycket nära. För det mesta brukar det vara tvärtom – holmen brukar vara en mörk silhuett mot en ljusare himmel.

Kräkor och isflak är inte en alltför vanlig kombination. Kräkorna såg ut att leka en mäslek bland flaken en halv sjömil innan vi kom i land i Yxpila. Den sista sträckan var full av trögforcerad ismassa.

När man gör korta holmbesök vill tankarna dröja kvar. Böljande vill de stanna i det vita mosaikfältet som kanske redan innan natten faller är helt utplånat.

Januari 2002

Ombytligt isläge

Även öar har sina sidor. Det känns ovant att närma sig Tankar från sydsidan – öns konturer är lite annorlunda. Men den rödvita fyren är kännspek oberoende från vilket håll man närmar sig. Anledningen till att vi närmar oss från sydsidan är det instabila isläget. På sydsidan ser det ut att vara fastare is medan isen på norrsidan av ön skiftar oroväckande blå. Vattenståndet har varit högt och det är svårt att på långt håll avgöra om det är flödvatten som gör ytan blank eller om det rentav är öppet vatten?

Längre ut är det öppet från Kokkola fyr ner mot Repskär

som ligger närmare land än Tankar. Vi anländer med sparkstötting och är utrustade med både ispikar, rep och broddar. På grund av att ytan är snöfri är det lätt att följa med isens skiftningar och hållbarhet.

Det är dimma och dis vid avfärden från Yxpila. Besviket tänker vi att vi kanske inte kommer ut till holmen. I dimman på isen mittemot oljekajen sitter ett trettiotal pilkfiskare med bilarna parkerade ute på isen. Lite längre ut träffar vi på cyklande pilkfiskare och vid Märaskär träffar vi en man som kommit med sparkstötting från Långö. Vädret klarnar överraskande nog upp.

Råkarna som bildas ute på havsisen fryser än så länge snabbt till. Det ombytliga vintervädret har satt sina spår i isen. Regnet som kom i början av februari försvagade isarna men gjorde dem samtidigt jämnare. Tryggast är det att röra sig utan motor, med sparkstötting eller skridskor.

När vi ett par timmar efter starten från Yxpila når Tankar är det hur soligt som helst! Alldeles underbart vårväder! I februari! Det är ovanligt vindfritt, bara en behaglig sydvästlig vind på 4–5 m/sek.

*Ull ha sommar och fria hav
– den breda råken mellan oss
öppnar sig vintertid*

Skaren på den snö som finns kvar på ön håller nästan att gå på, men ibland plumsar man igenom och får lov att tömma skorna. Vi hittar dock snabbt helt snöfria gångstigar och klippor. Hamnbassängerna är igenfrusna och på grund av isläget har lotsarna övergett stationen för någon vecka. Det sker nästan varje år vid någon tidpunkt. Medan vi är på Tankar kommer en av kutterförarna med hydrokopter för att kontrollera att allt fungerar som det ska vid stationen. Senare på eftermiddagen ser vi färskas skridskospår och får även syn på långfärdsskridskoåkaren som tog i land på samma sydsida som vi. Alltså är ön trots allt inte så övergiven som man vid första anblicken skulle tro.

Det mesta ser lite skamfilat ut i solskenet. Kyrkans sydvägg har tappat det mesta av sin röda färg. Solen är obarmhärtigt

avslöjande. Solen har också väckt naturen. Allehanda småfåglar är flitigt i farten, havtornen har redan svällande knoppar på sina grenar.

På hemvägen behöver vi inte vara lika vaksamma. Råkarna som går kors och tvärs är samma, igenfrusna på precis samma sätt som när vi kom.

Med februaribesöket på Tankar kommer osökt en tanke för mig. Var det kanske själva resan som var målet? Vårt besök på ön varade i knappt ett par timmar. För turen med sparkstötting – sammanlagt 32 km – använde vi dubbelt så mycket tid.

Februari 2000

Utan himmel på hal is

När himlen envisas med att hålla sig borta blir framtidsperspektivet mycket kort. Vi möts av tät dimma när vi skidar på isen utanför Märaskär. Det gäller att försöka hitta ett spår att följa – annars är det meningslöst att försöka ta sig ut till Tankar. Vi hittar ett veckogammalt hydrokopterspår och konstaterar att det inte gör något fast vi inte ser land bara vi håller oss till spåret. Spåret går på insidan av Långskäret och Trutklubb. Ett par kilometer stakar vi oss

fram över våt is innan spåret vänder av mot Svartstenarna och vidare ut mot Tankar.

Efter Trutklubb förlorar vi landkontakten och det känns lite överkligt att skida på vit, mjuk skare med luften fylld av syrerikt ogenomträngligt dis. Fläckvis är isen helt bar men spåren går ändå att urskilja. Min man är min följeslagare och vi kan hålla samma tempo eftersom det egentligen inte

är fråga om skidning: föret är isigt och vi har fullt upp med att hålla balansen. I början försökte vi undvika de största vattensamlingarna men efter ett par kilometer var skidskorna så blöta att vi fortsatte att staka oss fram genom vattendränkta is tills vi kom till ett större område med snötäckt is.

Vinden är sydlig, under 5 m/sek, temperaturen ligger ovanför nollstrecket. Det är svårt att avgöra sikten i metrar eftersom vi skidar på ett område där det är glest mellan öar och kobbar. Jag saknar himlen som ger konturer åt landskapet. Jag ser ingenting annat än isyta och hör fraset av skidorna som skär genom snötäcket. Även om de yttre förutsättningarna verkar enformigt långtråkiga finns det en glädje i att vara två; speciellt när isläget är så osäkert som det är. Dessutom har vi ett klart mål, trots att det för tillfället är inhöljt i dis och dimma.

I tankarna bär jag med mig många av de människor som jag har träffat under veckan. Tankar kan vara djupa, ytliga, svåra, invecklade, fyllda av frågor ... Precis som känslor, insikter och kunskap. Jag funderar medan jag skidar. Andra beger sig kanske på skidtur för att fly undan sina tankar. Så olika är vi människor.

Strax före Tankar blir underlaget ojämnare. En kort stund upplever jag stark ovilja mot att skida på sönderbrutna isflak som i något skede har frusit ihop. En del flak sticker dessutom rakt upp och hindrar framfarten. Jag börjar känna igen platser där råkar ofta uppstår. Att isen behöver få spricka upp är välförståeligt eftersom isfältet är så stort.

Himlens frånvaro förfular holmen. Stugorna är blöta och står sårbart blottade bland kala grenverk och buskar. Marken är delvis bar. Blidvädret har gått hårt fram och man tycker nästan synd om ön.

Skulle man veta att våren står bakom knuten skulle det

inte göra så mycket men mitt i vintern är det tragiskt att se holmen så skyddslöst avklädd. Stugornas, trädgrenarnas och klippornas färgnyanser djupnar vackert av det blöta men diset gör allt för att platta till landskapet.

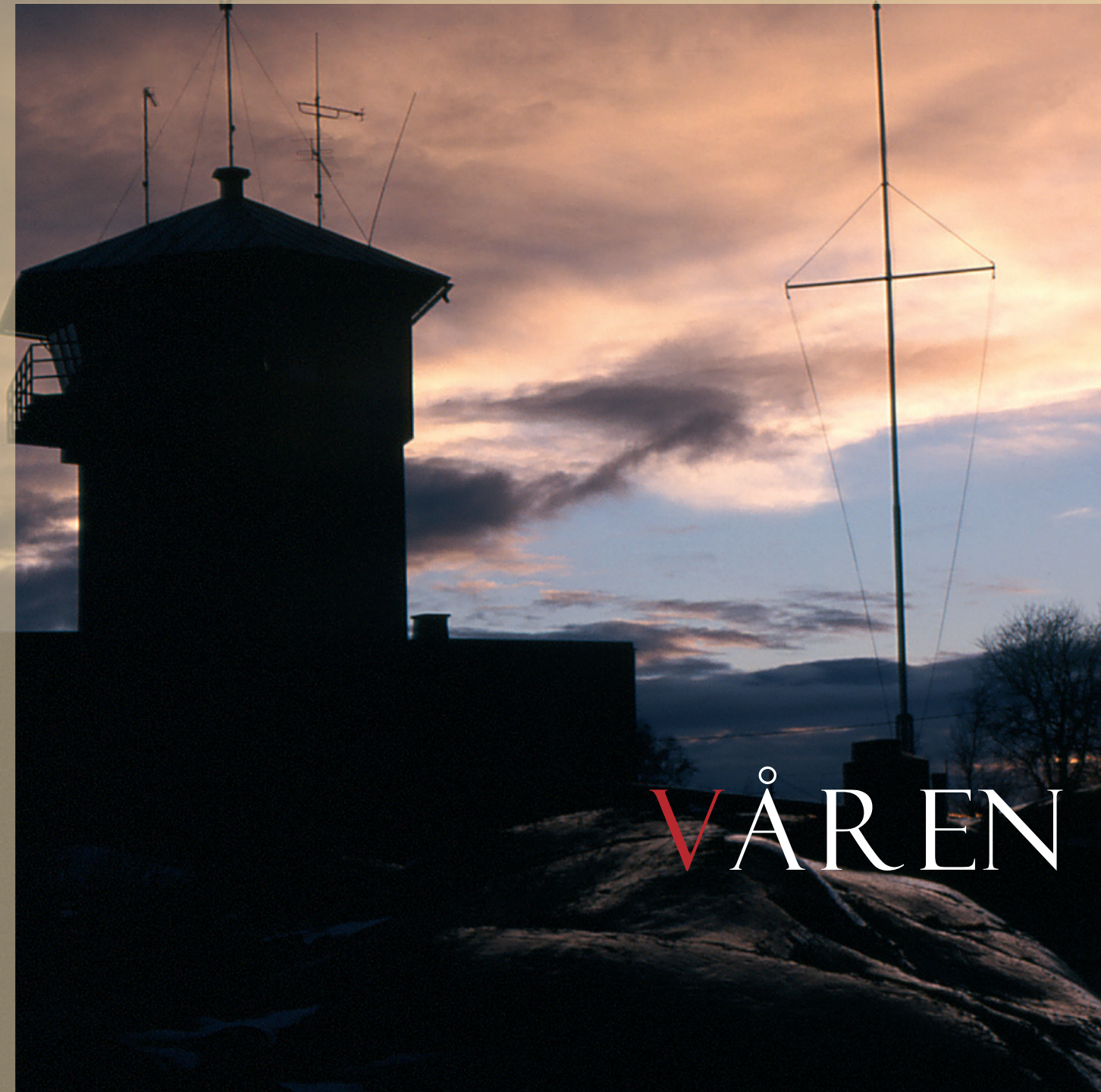
Nere vid en av bryggorna är isen svagt grönfärgad. Samma färg hade isbergen utanför Kokkola fyr för några år sedan. Sikten har blivit mycket bättre inför hemfärden och vi bestämmer oss för att förkorta skidturen genom att strunta i hydrokopterspåret och ta sikte på Märaskär istället, men vi får ge upp försöket nästan genast. Genvägen är full av isflak som ställt sig på tvären. Framför oss har vi ett kilometerlångt oframkomligt isfält. Vi vänder styrbord och stakar oss fram på det isiga underlaget. Hemfärden blir motig. Närmare land har det blivit upp ännu mera än på morgonen när vi startade vår 16 km långa isskidfärd.

Att färdas utan himmel är inskränkande och mycket begränsande. Jag undrar om vi människor riktigt förstår hur mycket himmel vi verkligen behöver här på jorden för att kunna leva!

Februari 2002

*Tro mig,
det finns liv under ytan.
Du kan bära livskraftiga
drömmar genom
själens vinter.*

Föränderliga konturer

Tanken på att få fara ut på isvidderna och ut till Tankar vintertid väcker drömmar hos mig om fascinerande snöskulpturer som naturen själv står för. I år har drivorna varit minimala medan isbildningen ensam fått forma klippor och skär.

De första marsdagarna bjöd på en mild snöyra som fick snön att lägga sig i drivor både ute på havsisen och på ön. Drivsnö täcker effektivt klippskrevor och sönderbrutna isflak. Det är ett nöje att vandra omkring både på klipporna och på isen eftersom allt är täckt av en skare som bär.

Molnen som sveper över ön släpper ner mera snö och mellan snöfallen tränger solen igenom. Genast bildar skuggspelet nya mönster i det annars vita landskapet.

Blicken hittar snabbt en mindre råk med mörkblått vatten på norrsidan av ön. Under dagens lopp rör sig isarna där ute och förminskar råken till en smal springa. Isbrytarna Fennica och Botnica inväntar ingående fartyg som skall assisteras till hamnarna i Jakobstad och Karleby. Solen går ovanligt färggrann, gnistrande rödgul ner i isen vid sextiden. Den fina solnedgången ger löfte om en vacker morgondag.

Ett par timmar senare kan man ännu se konturerna av fartygen. Öns byggnader är också bara mörka skepnader mot en allt mörkare bakgrund.

Lotsstationen, en betongbunker från mitten av 70-talet, och en verkstadsbyggnad i tegel nere i lotshamnen är arkitektoniskt avskräckande också fast man bara ser konturerna av byggnaderna. De små stugorna smälter däremot bra in i miljön även om de inte heller är byggnadstekniska mästerverk. De är i alla fall charmiga i all sin ofullkomlighet. Under de senaste tio åren har öns former ändrats och kommer fortsättningsvis att förändras. Ett nytt torn kommer att byggas för all den teknik som bland annat krävs för VTS som snart tas i bruk vid lotsstationen. Samtidigt kommer den över hundra år gamla fyren att återfå sin ursprungliga form när den befrias från sina extra master.

Solnedgångens löften infriades på morgonen. Morgonen var verkligen vacker i olika blåa nyanser. Ett tag tänkte jag att det skulle ha varit skönt att promenera i land, men motvinden på 4–5 m/sek kombinerat med –15 graders kyla gör att den verklighet som kniper i kinderna är kring

–27 grader. Att dåligt utrustad ge sig iväg på en flera timmars promenad i den kylan skulle inte ha varit så värst klokt. Åkturen tillbaka i land med hydrokopter var betydligt angenämare!

Mars 2000

Enformiga vidder

Vid vårt senaste besök i slutet av januari satt vi i båt och använde "maitoväylän" från Tankar. Trots intensiva försök att hitta ett svenskspråkigt ord för denna led kom vi till korta. Ibland får man ta till finskan eller dialekten för att hitta de ord man behöver. "Maitoväylän" var inte helt isfri i månadsskiftet januari-februari men lotskuttern hade inga problem med isen.

Vi använder samma rutt när vi under en av de första marsdagarna skidar ut till holmen med sydostliga vindar behagligt blåsande i nacken. Remmarna ligger inbäddade

i is och man får strunta i om de är röda eller gröna. Det är bara att staka på. Några minusgrader, vinden i ryggen, gråmulen himmel och vidder som gränsar till enformighet. Allt är snötäckt. Solglasögonen förskönar omgivningen en smula, men annars är det en mycket händelselös skidfärd beträffande temperaturen och vindriktningen som annars brukar vara rätt ombytliga.

Innan vi kommer ut på vidderna passerar vi otaliga pilkfiskare som rör sig både med bil och motorkälke. Pilkfiskarna har till och med placerat sig mellan oljekajens

och djuphamnens uppbrutna farledsrännor. Jag kan inte låta bli att undra hur fiskarna smakar när man fångar dem så nära fabrikerna.

Efter Långskärsklippan ser man tydligt konturerna av Tankar. Det tar tid att vänja sig vid den nya tremastade profilen. Bredvid den rödvita fyren och lotsstationens blågråa torn höjer sig den nya gråa radarmasten. Den rödgula linjetavlan är också ett landmärke som syns på ganska långt håll. Våra skidspår är snabbt förgängliga och på återresan är de mer eller mindre igenblåsta. En skidtur ut till holmen är 16 sjömil lång, det vill säga drygt trettio kilometer tur och retur. Skidåkarens kondition och vädret bestämmer tiden för en sådan dagstur.

Holmen ligger infrusen och farleden som tidigare brutits upp har också frusit fast. En trållare ligger vid en av bryggorna och väntar på isfria tider. Strandlinjen mellan klipporna är odramatiskt igensnöad och det kan inte hjälpas att holmen gör ett något tråkigt intryck. Det är stelt och dött överallt och alla bryggor och byggnader ser mer eller mindre skamfilade ut. Ingen snö täcker dem, inga solstrålar förgyller deras ytor. Buskar och träd spretar i kylan. Stenarna tittar fram ur snötäcket men man har ingen lust att sätta sig på dem ännu.

För mig är holmen en utkiksplats. Härifrån blickar jag alltid utåt, sällan in mot det land vi lämnat bakom oss. Också nu är det så mycket mera spännande med begynnande isberg med blånande vatten bland det vita. Hellre blickar man ut mot det än betraktar landhorisonten med fabriksrök och skogar. Den här gången räcker inte tiden och krafterna till för en längre utflykt eller utforskning av isgränsen.

Det vatten som är på utsidan av Tankar – det kallar jag hav. Här börjar det. Jag har inget namn på det vatten som finns mellan Tankar och land. Känslomässigt är det inget riktigt hav, snarare kanske ett slags skärgårdshav. Ibland när jag skriver om Tankar händer det att jag kallar platsen för en ö. Men far man ut till Tankar så är det "holmen" man far till. För öborna är Tankar holmen.

Tankar i mars bjuder på enformighet men också på en visshet om att det finns liv under ytan. Så är det med allt som är stelt och dött. Har man ro att vänta, visar det sig förr eller senare att det finns liv i det mesta. Det gäller inte bara holmar och isvidder, bryggor och byggnader utan i lika hög grad oss människobarn även om vi ibland kan uppfattas som både tråkiga och stela.

Mars 2001

På konstutställning bland isflak

Imåndags för drygt en vecka sedan var vind- och temperaturförhållandena äntligen nådiga för mig som länge planerat att göra en ny skidtur till Tankar. Solen gav glans åt dagen. Den värmden snabbt upp den luft som nattens tjugo köldgrader kylt ner. Det var en fröjd att andas eftersom det inte rev till varken i luftrör eller i lungor. Det strålande vädret ingav både krafter och tillförsikt. Vetskapen om att det troligen inte skulle finnas något spår att följa längre fram störde inte nämnvärt de första kilometrarnas skidning i ett snöskoterspår.

Solen hade inte hunnit smälta nattfrostens förtrollande inverkan på öarnas växtlighet. Jag lockades att göra en avstickare till Hungerberget för att fotografera och se vad

det var som fick träden att skimra i vitt. Verkligt stora snöflingor hade fastnat i träd och buskar. Det var effektivt mot den blåa himlen. Solen fick det att gnistra och glimma så det gjorde ont i ögonen trots solglasögon. Här höll vinden dessutom andan i lä för havsbrisarna. Stillhet när det är som bäst!

Hur snabbt kan inte tankar och känslor byta karaktär. Mellan ”lekande lätt” och ”o, vad livet ändå är skönt” till ”usch, vad jobbigt” var det fråga om hundra meter och några minuter!

På andra sidan Hungerberget tog spåret slut och jag fick försöka ta mig över till Måraskär över packad drivsnö som

den ena stunden höll att skida på för att i nästa brista under min tyngd. Ett par, tre kilometer plumsade jag fram utan att kunna skida ordentligt. Det tog både krafter och tid. Under de återstående åtta kilometrarna var underlaget lite hårdare, och på slutet hittade jag ett ganska färskt snöskoterspår, men modet hade sjunkit och krafterna minskat under skidturens gång och av förmiddagens ”lekande lätt”-attityd återstod ingenting.

Solen stekte i alla fall i ryggen och försökte puffa på. Under eftermiddagen hade solen fått Tankarträdens frostdräkt att falla av. Holmen verkade fläckig och snön låg mycket ojämnt fördelad – en del av klipporna och bergskrevorna var halvt blottade medan bryggorna och stigarna till stor del var täckta av djupa drivor.

Vågbrytaren liknade en dalmatiner. Väl framme skulle jag äntligen ta paus och pusta ut, men så fick jag syn på packisbergen förbi Lillgrundet och Bergbådan. Har jag kämpat mig fram så här långt så kan jag väl skida lite till, tänkte jag och lämnade ryggsäcken vid vågbrytaren sedan jag plockat med mig mobilen och kameran.

Det är svårt att hålla moderna bindningar öppna, men det var en säkerhetsåtgärd som kändes naturlig när jag inte hade någon aning om istjocklek eller när vattnet hade frusit (vid mitt senaste besök var det öppet vatten här).

Lön för mödan fick jag efter några kilometers skidning: vilka fina isformationer! Flak på flak i alla möjliga konstellationer och en yta som vibrerade av liv i form av effektivt placerade flak på tvären. Det var som på den bästa konstutställning. Det gick åt både mycket film och mycket tid. Tillbaka på Tankar blev det matpaus och behövlig vila.

Jag hade redan använt sex av dagens timmar ute på den soldränkta isen. Det var givande timmar, javisst, men ändå

lite ogenomtänkt använda. Insikten om att jag borde tänka på hemfärden störde min vila. Någonstans fanns en gnagande känsla av osäkerhet. Orkar jag tillbaka? Jag sköt snabbt tanken ifrån mig. Med motton som ”allting går” eller ”allting ordnar sig” kommer man ganska långt. Många gånger har man inget val, det bara måste gå!

Jag insåg att jag måste skida tillbaka med våta skor och halvfuktiga kläder, utan sol, och i lätt motvind! Mina spår blandades med rävens. De var de enda spåren på holmen. Det skulle ha varit roligt att träffas. Men inte kunde jag börja ge mig ut på rävjakt trots att spåren var färska. Hemfärden väntade!

Tystnaden på holmen var djup och omslutande. Den var inte kuslig som tystnad ibland kan vara, utan tvärtom var den mycket levande, och något att vila i.

Min Tankarfärd slutade på något sätt snöpligt men ändå lyckligt. Jag blev glad över motorljudet från en hydrokopter. Men jag skäms lite över att erkänna att jag tiggade lift!

Mars 2002

*Alla vatten föds med känslan
ur de motstridiga känslornas dramatik*

Infruset och fastfruset

Det finns gott om utrymme i det landskap som varje år omsluter våra stränder och holmar. Människorna som rör sig här ute använder sig av sparkstötting, bil, skidor och motorkälke. Vi använde för ovanlighetens skull bil och körde ut ett par vedlass till Tankar. Jag tror att det är första gången vi kör ut ved till holmen. Avverkning av omkullfallna träd på holmen och vedsågning av ilandflytande stockar brukar räcka till sommarens bastubad.

Den ostliga vinden försökte tränga genom klädesplaggen, men genom att vi hela tiden höll oss i rörelse hölls kylan borta från kroppen. Jag måste medge att jag höll mig igång genom att promenera medan mina följeslagare jobbade med veden. Jag hoppas att jag får bada bastu ändå.

Den dag man vet att man skall ut på isen ska man helst inte tvätta ansiktet på morgonen, och inte heller kleta ansiktet fullt av krämer. Om man vill skydda sig är det huvor och halsdukar som gäller. I onsdags klarade vi oss bra utan halsduk

runt ansiktet. Termometern höll sig kring tio grader på dagen och vinden var relativt svag.

Riktigt stark skare var det inte trots att snötäcket var både tunt och isigt. Då och då slank foten ner i någon klippskreva. På norrsidan öppnade sig en mörkblå triangelformad yta mitt i det snövita. Havet fryser sällan helt igen på grund av isrännorna som behövs för fartygen som ska in och ut från hamnen.

Jag och hunden Nikita sökte oss ut på isen nordost om holmen. Ingen av sommarens klippstenar låter sig kännas igen i vintermundering, men jag kan i fantasin både höra och se vågorna och också komma ihåg de många och långa simturerna när sommaren var som varmast. Att först ta sig allt längre och längre ut och sedan bara sitta på någon av klipporna och låta vågorna skölja över sig är mycket roligare än det låter, speciellt om man är många. Jag kan höra skratten och ropen från simmande barn och känna kittlingen i magen

– kommer vi att hållas kvar på klippan eller kommer vi att dras med ut?

Knarret som skorna åstadkommer påminner mig om att än så är det vinter ... Jag vill inte ens att det ska vara sommar ännu. Naturen behöver både kylan och vilan. Vi människor behöver vila och ro, renhet och tro. Tro på livet, också när det ser hopplöst dött ut, är av nöden.

Snö är ingenting som man frivilligt kryper ner i eller låter sig omslutas av. Men snön är fascinerande vit och oskuldsfullt ren. Varje steg man tar lämnar spår efter sig, spår som här ute lätt försvinner när vindarna sopar igen dem. Nikitas och mina spår är försvinnande små i de jättefält av is och snö som vi vandrar på. Det är kanske första gången jag inregistrerar eller tänker på doften här ute, doften av snö och is som tränger sig in i näsborrarna. Det är inte bara kylan som gör det, utan det är faktiskt en doftupplevelse. Inte på långt när

likt strandgräsets eller havets, utan en ytterst avskalad, okomplicerad ren doft som så fort den blandas med vantar eller andra klädesplagg låter dem ta över. Nikita borrar nosen djupt ner i snön med jämna mellanrum och ibland rullar hon ett varv i lös snö.

Den ena av stadens två bryggor har man svängt 90 grader så den ligger längsmed strandlinjen. Bojarna ligger

fastfrusna en bit längre ut. Allt som ögat ser tycks vara infruset, fastfruset eller stelfruset. Ändå kan man på många olika sätt märka att det frusna har rört sig och omformats flera gånger redan. Istappar har bildats, råkar har spruckit upp.

Naturen har alltid sin motsvarighet i människans inre. Det kan finnas mycket fruset i oss, mycket som är nerfruset och fastfruset. Ödslighet och tomhet är knappast någonting att vara rädd för, men vi ska akta oss för det frusna och kyliga. Det kan i längden ta död på oss själva och våra relationer. Vi kan överraskas av oväntad kyla. Men vi behöver kämpa mot att bli nerfrusna och mot att frysa ut andra.

Det som är fruset behöver omslutas av värme – som när man kupar sina händer försiktigt runt en sak som man vill att ska tina upp. Om några veckor kommer solen att omsluta holmen och börja sitt försiktiga arbete med att tina upp det frusna. Det sker ofta enligt samma mönster. Man kan räkna ut var marken först blir snö- och isfri.

Men ännu återstår många fina isveckor för fiskare och andra friluftsmänniskor.

Mars 2006

Energiskt fågelliv

Varenda liten kobbe tycks ha vaknat till liv. Från de många nästan snöfria klippöarna som omger Tankar hörs skränet från måsar och trutar långa vägar. Om man bortser från att man står på is är ljudet mycket sommaraktigt. Vilket skrän!

Fåglarnas energiska sång och skrän piggar i alla fall upp vår promenad. Mängden av råkar, isens beskaffenhet, den ljumma vårvinden – allt vittnar om att det inte är långt kvar till islossning. Luften är mycket varm och syrerik och dagen långt hunnen när vi stiger ner på isen vid Märaskär för att vandra de åtta kilometrarna till Tankar. Efter en stund känns det lite som om man stigit in i ett kylrum; isen avdunstar i värmen och avger kyla.

Vi är utrustade med ispikar, rep och stavar och tänker inte ta några onödiga risker. Promenaden ut till ön kommer antagligen att vara vårens sista för vår del. Redan vid den

första råken märker vi att isen är mycket tunnare än vi trodde. Men redan vid följande råk är den till all lycka tjockare, närmare 30 cm. Vandringen är lång och schön och tömmer kroppen på all stress. Underlaget är mycket jämnt de första kilometrarna. Lite smulten snö på den skrovliga isen ger fäste åt stegen.

En gång berättade en pensionerad lots att han en dag skidade ut till ön, och på morgonen när han vaknade var isen borta. Jag har svårt att tro det men de som bor året om vid havet har säkert upplevt liknande islossningar. Men för det mesta ruttnar isen först och blir allt mörkare.

Den sista kilometern som vi avverkar är besvärlig med blöt sörja som vi sjunker ner i. Mina medvandrare har håll i stövlarna och anländer med blöta fötter till Tankar trots provisoriska arrangemang med plastpåsar.

Ön har igen fått nya former trots att marken ställvis är bar mellan drivsnön. Vattenpölar och takdropp har inte riktigt fått ön att stiga fram ur islandskapet ännu. Stora drivor täcker dörrar som vi vill komma åt och hindrar oss från att söka oss inomhus. Hamnbassängerna ligger isklädda. Till oljekajen på norrsidan har isbrytaren Apu kört upp en ränna några timmar innan vi kom till ön. Vattnet är mycket blått mot allt det gråvita. Himlen skimrar dessutom i blålila. Hela ön tycks pastellfärgad ett par timmar innan solen gör sig beredd att gå ner.

Under vårt korta aprilbesök sökte jag förgäves efter färska rävspår. Under föregående besök var spåren färska och vid lotsstationen hade man iakttagit räven under flera veckors tid.

Det är tidiga morgnar som gäller för den som vill uppleva naturen som mest intensiv. Fågellivet hade lugnat ner sig när vi begav oss hemåt över isen i kvällningen. Det hördes endast enstaka skrän och läten.

På avstånd, i det skimrande vårljuset, är hela landskapet förtrollande vackert i all sin enkelhet. Öns konturer är kännpaka. Problemet med hemfärden är att man helst borde gå baklänges för att kunna njuta av skönheten som de öppna vidderna bjuder på. Det dröjer till bortåt halv tio på kvällen innan fyrljuset automatiskt kopplas på. Då har vi redan passerat Svartstenarna och Långskärsklippan. Råkarna, som vi igen hoppar över på hemvägen, håller på att frysa till.

April 2000

Med en färggrann himmel som paraply

Den första apildagen började i hällregn men slutade med solsken. Vi blev startklara först på kvällskröken när vi den här gången skulle ut till Tankar. Genast från början var det blött och skidorna sjönk djupt ner i sörjan som täckte isen. På vissa ställen forsade skidorna fram i vattnet. Vi hade siktet inställt på att nå Tankar och redan efter ett par kilometer visste vi att vi inte skulle vända om trots att farten var låg och det skulle bli en kamp med tiden beträffande ljuset. Min femtonåriga son, Jan, som är det av barnen som jag delat flest naturupplevelser och strapatser med, var med som följeslagare. Han fick nog av det dåliga föret och lämnade skidorna vid en radarreflektor vid Märaskär. Han

beslöt att gå resten av sträckan. Vi höll samma fart ändå, det gick inte att skida snabbare.

Himlen var som ett jätteparaply. I öster blånade himlen och i väster färgades den orange av den nedgående solen. Rakt över Tankar gick skiljelinjen och delade holmen itu. Sjutiden på kvällen aktiverades fyrens fotocell och den kännpaka fyrglimtningen syntes framför oss de två återstående timmarna.

Efter Långskärsklippan är det ett par kobbar på styrbordsidan, men annars finns det inga andra landmärken under en sträcka på flera kilometer. Det är bara att ta sikte på

Tankar. När farten är långsam undrar man om det alls går framåt. Genom att då och då se bakåt märker man att man rört sig i alla fall.

Vinden var frisk och blev så småningom allt kyligare. Vi fick anstränga rösterna när vi skulle tala med varandra, för vinden överröstade nästan allt annat ljud. Det var bara en isbrytares och en lastbåts dieselmotorer som med sitt dova muller lyckades blanda sig i vindtjutet. En stund hann vi betrakta isbrytaren som bogserade lastbåten, men innan vi var framme på Tankar hade de försvunnit ur vår åsyn.

Strax utanför Tankar finns en radarreflektor på en av klipporna. När vi kom jämsides med klippan började skymningen falla. Det är den ena av dygnets stunder som tilltalar mig. Den andra är timmen i gryningen som en av barnens lärare under en fågelskådningsmorgon gjorde mig uppmärksam på – stunden på morgonen strax innan naturen vaknar till liv. Då håller naturen andan en stund. Tyvärr är det bara så sällan som jag är vaken då.

Det är så med skymningen att man måste vara uppmärksam när den faller. För oss var det ypperligt att få uppleva den just som vi nådde målet. Fjölårsgräset trängde fram genom det tunna snötäcket och holmen såg ut som om den höll på att kläckas ur sitt vinterskal. Snöskoterspår och andra spår vittnade om att holmen hade haft besök. Det mesta var gamla spår. De senaste dagarnas töväder hade försvårat möjligheterna att ta sig fram.

Den mesta tiden av vår vistelse på holmen gick åt till bastubad och sömn, och till att försöka få kläder och skor torra för återfärden. Vinden hade till all lycka blivit mera västlig när vi startade återfärden på morgonen. Vinden var kraftigare än dagen innan och gav mig som skidade lite balansproblem. Vi var glada att det var sidovind och inte

motvind. Himlavalvet hade ändrat färgskala och i vår färdriktning såg vi mörkblåa regnmoln medan himlen bakom oss skimrade i ljusaste blåskala.

Under färden klarnade det upp och med solen i ögonen åkte vi mer eller mindre vattenskidor de fem sista kilometrarna. Jans skidor var kvar där han hade lämnat dem dagen innan. Tio centimeter vatten täckte isen på de flesta ställen och det gick inte att undvika vatten på något sätt.

Föregående dags spår hade smultit ner under natten. Det är svårt att tänka sig att man skulle hinna med fler isfärder ut till holmen. I rask takt bryts det islandskap ner som glatt oss de senaste veckorna.

April 2001

Hisnande speglingar

Vanligtvis skriver jag mina Tankarkolumner på själva holmen, med penna och papper och ofta med vantarna på ute i naturen. Det kan vara rofyllt att sitta och meditera medan man betraktar omgivningen. Men så länge islandskapet omsluter holmen kan man inte sitta stilla, det är alldeles för lockande att bege sig ut på vandring.

I förbifarten konstaterar vi att sälgen blommar för fullt, stigarna börjar komma fram under skaren, flaggstången ligger fortfarande avbruten sedan höststormen. Det går bra att värma sig i solen på stugtrappan medan man dricker sitt te. Rastlöst tuggar jag i mig en smörgås. Det går åt mycket energi när man kommer hit ut med sparkstötting!

I slutet av mars gjorde vi en tur med sparkstötting över blank is. I fredags, första veckan i april, var isen knastrande torr och en spröd vit hinna täckte ytan. Nattfrosten gör att isen här ute ännu är stark. Våren är havsisens tid medan det på hösten är tvärtom – då blir det fortare stark is på insjöarna.

Att ha isbroddar under båda skorna gör sparkandet lättare, för då kan man tura om att belasta musklerna. Att åka drygt trettiofem kilometer med sparkstötting under några förmidagstimmar är inte världens bekvämaste resesätt. Men det går. Under färden ut till Tankar passerade vi nio långsmala, slingrande råkar som frusit till under natten. En ormvråk åstadkom ett enormt flöde av måsskrän på Långskärsklippan.

Antagligen hade det räckt med vår närvaro att åstadkomma samma ljudeffekt. Fåglarnas (mest måsarnas) aktivitet på kobbar och skär på vägen ut till Tankar är livlig.

Att smörgåsen som jag försökte tugga i mig blev bara till hälften uppäten beskyller jag solen för. En annan orsak var det mörkblåa vattnet som blänkte till utanför Bergbådan bakom alla ishögar. Det tog oss tjugo minuter att sparka ut till isvallarna och isfälten förbi Lillgrundet.

Gamla vanliga Tankar skänkte jag några skuldmedvetna funderingar innan jag glömde allt annat inför den hisnande vy som öppnade sig bakom Bergbådan. Tio minuter tidigare hade jag försökt nå några isflaksformationer ute vid kanten av det som jag uppfattade som fartygsrännan. Min man hade upptäckt de sköna isformationerna som speglade sig i det djupblåa vattnet på andra sidan Bergbådan. Man måste upp på klipporna för att se dem.

Vad är det som händer när tiden stannar och man nästan glömmer att andas? Vad är det som gör ord betydelselösa? Det behöver nödvändigtvis inte vara en djupblå nyfrusen vattenyta där isberg flyter omkring i en omgivning som bara är vidd och himmel och en massa invecklade speglingar.

Det kan vara något mycket stort eller något mycket litet som får en människa att stanna upp. Alla behöver inte

komma hit för att uppleva det, även om jag skulle unna långt fler att göra det.

Det gör mindre ont att leva när gudomligheten i skapelsen glimtar fram. Det sker ofta i naturen, men också i möten människor emellan om vi vågar vara mottagliga. Och om vi vågar mötas i glädje och sorg och allt däremellan!

Den blåvita skimrande vyn i fullt dagsljus var den vackraste syn jag mött på mycket länge. Visst var även påsklördagskvällen en upplevelse när jag och Jan stod tjugo meter från fartygsrännan medan isbrytaren och två andra stora fartyg passerade i mörkret (lotsen klättrande ombord på det ställe vi stod på). Fredagens upplevelse var ändå annorlunda, helt fri från aktivitet och ändå energigivande trots den asketiska formen.

Vid hemkomsten beslöt vi göra en ny tur redan nästa dag. Med sikte på Tankar än en gång och kanske en ny tur till Bergbådan. Det fanns dock inga garantier för att det vackra skulle finnas kvar. Tvärtom var det nästan säkert att allt skulle vara borta. Isen därute rör sig hela tiden.

Vi vet också att det sköna i livet inte kan fångas in och bevaras för någon längre tid. Tyvärr. Men det är en nåd att någon gång få syn på det!

April 2002

Klarblått, isvitt och smutsgrått

Visst kan man säga att havet är öppet när en stor del av det man ser är isfritt. Det är först när vi kommer till Tankar som vi möter isflak. Den sydvästliga vinden får isflaken att stocka sig mellan Kallskär och Tankar. Andra helgen i maj bjuder på sol och snålblåst. Jag vill gärna vandra runt på ön innan fåglarna börjar häcka. Klipporna är snö- och isfria, men förvånansvärt smutsiga och dammiga! Vid vattenranden ser det ut som hemma på gatan. Innehåller snö och is faktiskt så mycket synligt skräp? Jag kan inte önska annat

*Att förlåta – bli förlåten
Islossning i kropp och själ
Ryskar om
Gör mig yr
Bubblar glädje överallt*

än att vågorna snart skall gå höga och spola klipporna rena från allt damm och alla avlagringar. Jag vill redan vid nästa besök kunna gå barfota, känna stenarnas släta yta.

Barfota sprang vi redan nu längs stigen som förde oss ner till simstranden. Bråttom hade vi på grund av snålblåsten och ännu snabbare sprang vi efter att ha doppat oss ett par gånger från det enda isflak som fanns kvar vid simstranden.

På Tankar finns ingen egentlig simstrand. Var och en har sina favoritställen. Medan barnen var små måste vi simma där det är grunt. "Vårt simställe" har använts av barn sedan urminnestider, bland bryggor och båtar under vuxnas eller storasyskons uppsikt även om de vuxna kanske var sysselsatta med att rensa nät eller fisk.

En enda gång under alla dessa år har jag upplevt att ett barn fallit i. En bror eller syster – som också var liten – fann sig snabbt och rusade upp efter mamman. Själv stod jag alldeles för långt borta. Men jag kommer aldrig att glömma den mammans skrik innan hon fick sitt barn i famnen – barnet klarade sig!

Numera kan alla i vår familj simma var som helst. Det

är bara våghöjden och vindriktningen som bestämmer på vilken sida av ön vi hoppar i. Av gammal vana blir det dock ofta vid "simstranden" nere i båthamnen.

Men i dag doppar vi oss alltså från ett isflak. Det är lite lustigt att isflaken kommer söderifrån. Det härligt blåa vattnet pryds av vita formationer som snabbt glider förbi ön. På långt håll ser flaken små ut, på nära håll märker man att det mesta av flaken finns under vattnet, som isberg i miniatyr.

Familjen Hjärvald Sundqvist med sin stora trämotorbåt och Jan Kortell med sin segelbåt har lyckats ta sig ut till Tankar. De berättar att man inte kan ta Stocköfärdleden när man ska söderut, för där finns en hel del is i de smala sunden.

Det är roligt att träffa tidiga sjöfarare. Utan att man behöver orda om det vet man att man har mycket gemensamt. Att tala om kärlek till havet säger egentligen ingenting. Havet får ofta stå som symbol för en människas längtan efter frihet och öppenhet. Samtidigt tar havet fram en människas litenhet. Få saker växlar färg, form och betydelse så ofta och snabbt som havet! Det är sällan klarblått.

Det skulle vara roligt att vara oftare på Tankar nu när allting vaknar till liv. Här är det inte självklart att växterna och gräsarterna kommer upp på samma ställe som ifjol. Växtplats och växtsätt varierar från år till år, i synnerhet när det gäller strandvegetationen.

Maj 2000

Havet — en spegel för isformationer

Vi samlar ved och jag bär grenar, slanor och stammar till en plats därifrån det är lätt att kärra den blivande veden vidare. Kärran är av gammal välbeprövad modell, med stora hjul och träplatta med järnbeslag. Det är samma kärrmodell i vars hjul det var lätt att få foten i kläm när man var barn.

På holmen behövs både bastued och ved till köksspis. Med risk för att stämplas som fördomsfull nämner jag mitt mycket kvinnliga sätt att bära och lyfta, släpa och dra. Jag gör det så där hopplöst irrationellt som bara kvinnor kan. Och kroppen är snar att säga ifrån. Jag får skräp i ögonen. Kroppen, som aldrig glömmet, påminner mig om hur fel jag behandlat den genom åren. Jag muttrar tillbaka och tycker att kroppen ska vara glad över att jag arbetar och rör på mig och inte bara sitter stilla.

Efter ett ganska kort arbetspass avbryts vår dialog av tranornas enträgna rop. Slanor och vedtillverkning får vänta. Klipporna kallar, tranorna har landat, havet ligger spegelblankt och fullt av vita öar. Issjok och enstaka flak flyter omkring och längre bort syns isberg. Det är sagolikt vackert när isen färgas röd strax innan solen försvinner ner i havet. Det tar inte många minuter och solens nedgång sätter punkt för den fina dagens och kvällens förtrollning.

Fascinerande vackert hade det varit redan tidigare på kvällen när vi kom ut. Med omväxlande isfält, öppet vatten och drivis som packat ihop sig runt Kokkola fyr. Vyerna liknar fjolårets första maj-besök på Tankar. Även då flöt isflak omkring. Den här kvällen är ändå en av de lugnaste med vackra speglingar i blått och vitt. Inte en krusning på vattnet som omger isflak och isberg, det är bara vi som åstadkommer svallvågor. Även fyren på Tankar får en chans att spegla sig.

Luften är härligt frisk och man andas gärna in den. Fåglarna är ivriga och skräkar mest hela kvällen. Jag försöker lyssna och förstå, men det låter inte så rofyllt precis. En kväll som denna borde fåglarna också sprida harmoni omkring sig. Vinden lyser med sin frånvaro hela kvällen.

På morgonen är dimman tät och fuktig, men vinden har återvänt från sydväst och skingrar den under förmiddagens lopp. Det havslandskap som nu stiger fram ur dimman ser annorlunda ut än gårdagskvällens. Kvar finns fortfarande drivis, men nu i helt nya formationer. De isflak som dottern hoppade på föregående kväll i hamnbassängen har flutit iväg och kvar finns ett ensligt isflak vid simbryggan.

Under dagens lopp blir vinden allt friskare. Riktningen är den rätta för att förmå större issjok att lämna havsvikarna. Råkar spricker upp i snabb takt. Någon enstaka fiskebåt är ute för att pröva fiskelyckan och isbrytarna håller på att avsluta sin säsong. Isbegränsningarna gäller dock ännu för fartyg som rör sig i våra vatten.

Det är svårt att säga när det sista isflaket flyter förbi Tankar. Vi hinner kanske byta månad en gång till.

Maj 2001

Blommande hjortron

Hela vintern har jag hoppats på att få syn på sälar ute bland isflaken. När vattnet nu är isfritt möts vi plötsligt i farleden strax utanför Västra Trutklippan. Det är ett kort möte – sälen väljer att snabbt försvinna under ytan. På Tankar träffar jag senare lite modigare typer: sorkar som springer omkring medan jag sitter och skriver lutande mot en grå stenmassa som är behagligt soluppvärmd. Kanske tror sorkarna att jag inte hinner se dem eller också vill de bli sedda.

Sorkarna har som vanligt luckrat upp jorden som ännu är rätt blöt. Den ovanligt torra våren märks egentligen bara på frånvaron av vatten i en del klippskrevor som brukar

vara vattenfyllda. Jag vågar mig inte på att analysera alla märkliga fågelläten som når mig där jag sitter i solen. Men det är ett glatt och omväxlande kvittermyller.

Tänk om tankarna vore lika lätta och fria! Tankarna står inte alltid i samklang med det som sker i naturen. Ändå kan de inspireras av skirhet och skönhet, av färger och nyanser, av överraskningar som man kan stöta på.

Inte vet jag riktigt när hjortron ska blomma, men överraskad blev jag när de blommade redan i början av maj. Under promenaden på holmen fanns de bara plötsligt där – vita, med fullt öppnade kronblad vända mot solen. Ganska

modigt av dem ... Man ska väl inte blomma i början av maj, när frosten ännu kan överraska?

Och inte ska man väl heller kvittra sorglöst hela dagen lång? Det är skönt att någon ändå vågar göra det!

Själv sitter jag och grämer mig över att det snart är slut. Slut på alla dessa soliga dagar innan sommaren ens har börjat. Att landa i nuet är svårt. Även på Tankar trots jordnära dofter av mossa och mylla, den svalkande havsbrisen och luften som är skön att andas in. Det bästa är att ingen grönska skymmer sikten. Också mitt på ön har man havskontakt. Det är någonting friskt och fräscht över ett hav som isen nyss lämnat. Det är som om det skulle vara blåare än vanligt. Iskyla och solvärme möts en kort tid innan det är dags för kylan att ge vika. I det mötet kan det uppstå oväntade vindar, dimma och dis.

Tankarna irrar tillbaka till hjortronblomman. Ingenting skall egentligen slå ut eller blomma ännu. Är det så med livet för oss människor också? Allt är ett enda väntande på rätt tid, rätt tillfälle och så vidare. "Allt har sin tid" är svåra ord att stava på. En del får tröst av det, hos mig väcker det protest. Jag känner med och för hjortronblomman, som trotsar tidtabeller och givna mönster. Ifall frosten tar henne innan hon mognat, kommer jag ändå att minnas hennes mod, hennes öppenhet och enkla skönhet.

Bryggan nedanför gäststugan har fått en flyttbar trappa för av- och påstigning till nya Tankarbåten MS Jenny. Jag

hoppas det också fungerar för rullstolsburna eftersom holmen annars också är mycket handikappvänlig med ramper.

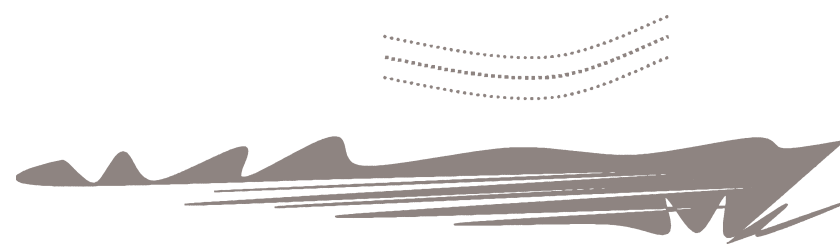
Lotsstationen har drabbats av mögel under våren vilket försvårar vistelsen på stationen för dem som jobbar där. Taket på stationen är platt som på många andra byggnader som drabbas av fuktskador.

Dagen innan vi for ut till holmen fick vi en räkning från Håll Skärgården Ren r.f. Det är sällan man betalar en räkning med tacksamhet. Men visst är det bra att någon tar hand om soporna ute i skärgården och uppmuntrar till miljövard. Idealet är väl att leva så att naturens egen kretsgång tar hand om det mesta i sopväg.

Det här med sophantering är ganska irriterande både till havs och hemma på land. Det handlar både om vanor och ovanor och om lättja.

Det var enbart av lättja som jag hoppade över ett välgörande dopp i havet. Men förhoppningsvis ges det nya möjligheter både till majdopp och sommarsimtur.

Maj 2002

Fåglarnas kvittermyller, soltänjda klippor, fräscha vindar och öppnade kronblad – våren kan spralla upp sig också i mig.

SOMMAREN

Grodffångst på dagsprogrammet

Från morgon till kväll håller de i gång, fåglarna på ön. Bland småfåglarna är svalorna i majoritet. Kors och tvärs pilar de ovanför mitt huvud och framför ögonen på mig där jag sitter på farstutrappan med utsikt över vattnet. Nu behöver man inte längre gå runt omkring på ön och söka efter tecken på liv, sommaren kommer till en där man sitter. Det doftar hägg och hav. Vinden hämtar med sig ljudet av vågornas möte med land. Den här gången blåser det från sydväst. Det är ett annat slags sus som vinden åstadkommer i rönnarna och i de halvvuxna hundflokorna som omger trappan. Jag är glad över de stora stenarna och bergsknallarna som omger vår stuga, de ger skydd men också utsikt om man kliver upp och står på dem. På en holme behöver man både skydd och utsikt.

Dagligen besöks Tankar av grupper och enskilda sjöfarare trots att det ännu inte är högsäsong. Beroende på varifrån man kommer och vem man är påverkas man olika av besöket. Folk som har stugor på Tankar unnar gärna andra att ta del av naturen här ute. Precis som på Renögrund, Öuran och liknande gamla fiskelägen drar stigarna förbi stugtrapporna.

Vi människor har olika toleransgräns för de egna reviren. Min egen toleransgräns överskreds för något år sedan när

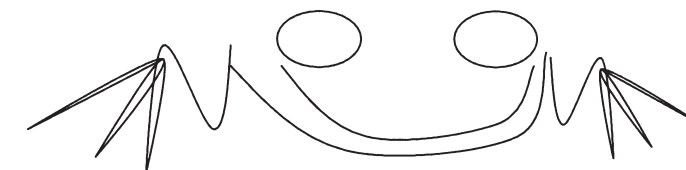

jag vaknade av främmande röster i köket i en av fyrmästarbostäderna som vi då förfogade över. Damerna i köket beundrade högljutt den fina vedspisen, och innan jag hann upp ur sängen stod de i dörröppningen och glodde på mig och våra halvsovande barn. Innan jag riktigt hann vakna var de försvunna. Efteråt kan man skratta gott åt dylika episoder!

Den tiden är förbi på Tankar när folk flyttade ut hit i början på sommaren och tillbaka till fastlandet till hösten. Det är en förändring som gäller även andra sommarstugeområden.

Jag har trivts bra med den omväxling det ger att den ena dagen vara i stan och den andra här ute. Efter ett par försommardagar och i skrivandets stund på farstutrappan känns det lite motigt att återvända till jobbet.

Då och då dyker drömmen upp om en sommar fri från arbetstider. Men å andra sidan – kan rastplatser bli boplatser?

*Med kyss eller utan
grodor blir inte prinsar.
Men var inte rädd att göra grodor.
De sätter sprutt på relationen!*

Förlorar de då sin charm?

Barnen är som fågelungarna; bara de får lite mat med jämna mellanrum är de nöjda. Åttaåringen sitter en stund med mig på trappan och värmer sig efter att ha ätit sin morgonfil.

– Nu går jag och letar efter grodor!

Av erfarenhet vet jag att det tar hela dagen. På en holme blir de enkla göromålen ofta heldagsprojekt!

Jun i 2000

Holmen fylls av sommarljud

72 **D**et är sommar på Tankar när det börjar höras andra ljud än fågelsång. Dämpade röster i båtar, på bryggor, längs stranden. Avståndet till rösterna kan vara långt men det hörs bra genom stugväggen när någon pratar, går längs stigen, startar en motor eller angör en brygga. Vattnet är en bra röstförstärkare som ibland får vinden till sin hjälp. På gott och ont.

Som barn fick vi ofta höra att man inte ska skrika på sjön. Ju mindre det blåser, desto mera lågmält kan man samtala. Vid hård blåst är det onödigt att ens försöka tala med varann. När man får upp ögonen för

naturens egen rytm märker man att här inte finns några on/off-knappar. Det finns betydligt fler nyanser.

Det är sommar fast jag sitter och skriver denna kolumn iklädd tjock vadderad vinterjacka, medan vinden kyler ner det som solen försöker värma. Jag böjer mig ner och smakar på harsyra och försöker komma ihåg vilka andra örter som är ätbara. Flickorna hittar sommarens första groda som de umgås handgripligt med en stund innan den får hoppa vidare.

Det är sommar med svalor, beckasiner och måsar (mina fågelkunskaper har inte ökat nämnvärt sedan förra sommaren). De sistnämnda var så tystlåtna på kvällen att jag glömde bort dem och satte ut en soppare på trappan. På morgonen hade måsarna dragit ut innehållet över hela trappan.

Vinden hade bytt riktning under natten från nordväst till väst och gav hopp om att vi skulle få ta av oss jackorna. Jag envisades med att sitta med jackan på medan familjen i övrigt gick omkring mera lättklädda. Caféinnehavaren Mikko tillhandahöll ägg och räddade vårt "muurikka"-plättkalas. Det går visserligen att göra plättar av bara mjöl och saltvatten, men med ägg blir det bättre resultat. Vi hann med två plättkalas inom ett dygn.

Jag sitter några meter från en större linjetavla, och till höger om mig finns en tjugig vattenpump som tillhör en torr brunn. Ovanför en ås med gråa klippor lyser kyrkans vita träkors. Telefonstolparna har förnyats på holmen men man märker det knappt. Den nya grillbyggnaden nere i gästhamnen har fått en mera naturnära färg. Ramperna runt gäststugan och upp till kyrkan gör holmen tillgänglig för rullstolsburna.

Under den obligatoriska vandringen runt ön igår kväll

73 hittade jag utan ansträngning ett tiotal blommande örter. Hjortronens vita blommor är lättare att få syn på än de gula bären som blir klara på höstkanten. Grönskan är ännu skir och gör att havet känns nära. Stranden ritar havets gränser. Havet må svalla hur fritt som helst men också det har sina gränser.

Stranden är ett gränsland där människor mår bra av att vistas.

Juni 2001

Aktiva svalor

Det är ingen skillnad om man har svalboet under sig eller står och ser uppåt mot det, det är ändå lika svårt att fånga svalornas flykt med blicken. Som pilar susar de förbi och gör tvära girar – det glimmar i svart, vitt och rött. Silhuetterna är vackra både när de tecknas mot skyn och mot en grå bergsknall. Men fåglarnas aktivitet stör tankens vila. Det är ingen hejd på deras verksamhet: det vimlar av fågelbon, ägg och ungar som ska skötas. Och allt sker i högt uppskruvat tempo.

Människorna som besöker Tankar i sommarvärmen är mera avspända. Deras framfart präglas av vila i stegen, och många tar sig tid att prata medan de går. Barnen kan ta några springsteg då och då – kanske har de bråttom upp till fyren eller ner i vattnet. Vilken skillnad i tempo när

man jämför människorna som masar sig fram i naturen med svalorna som svingar sig i luften!

Det finns andra som hoppar omkring på stigarna. Själv gör jag det med bara fötter, men grodorna och jag gör ofta samma nedslag. Strax innan jag ska sätta ner foten hoppar de fram och får mina steg att vackla. Jag väjer ofrivilligt trots att jag anser att jag har lika stor rätt att sätta ner foten var jag vill. Grodorna är förfärligt välgödda i år och lika stora som de brukar vara på sensommaren. Barnen plockar upp dem och flyttar på dem. Ibland har de fått åka med i båten utan min vetskap.

Grodor är någonting som man vänjer sig vid. Annat är det med myggor! Jag är tacksam för att Tankar är relativt

myggfritt, och vill man helt undvika flygande insekter kan man slå sig ner på en vindpinad klippa och låta vinden hålla alla störande flygfän borta.

Vinden, som sätter vågorna i rörelse, är den urkraft som effektivt kan tömma huvudet på onödiga tankar och fylla själen med ro. Helt och hållet försvinner kanske inte de överflödiga funderingarna, men åtminstone får tankarna vila en stund. Ibland kan man göra nya meditativa insikter som lätt försvinner med vinden eller i vågspelet.

Det är frustrerande att komma med frågor om livets mening till havet. Inga vindar, inga vågor kan ge svar på livsfrågor och andra viktiga spörsmål. Men det händer ofta att jag ställer frågorna där

himmel och hav möts – därför att där är allt stort och mäktigt. Jag tror mig veta att svaren finns bakom allt detta.

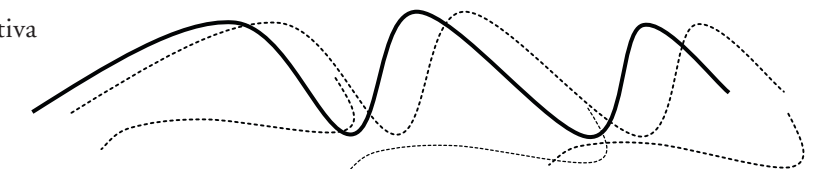
Men det händer att Skaparen visar att svaret på mycket i livet finns närmare än så: i grässtrået som jag håller mellan mina fingrar, i fotsulans möte med slät, soluppvärmd stenytta, i närheten till familjemedlemmarna, släkten och vännerna. Det är bara så mycket svårare att leva där livet skall levas. Mitt i alltihopa.

Människor som bor på glest bebyggda öar brukar vara vana vid att klara sig ensamma. Tankar är inte bebott året om och inte direkt glesbygd heller, men på vägen dit kan man vara ensam och det har hänt att jag varit ensam på holmen någon gång på vintern.

Under de ensamma båtturen ut till Tankar i juni är jag positivt överraskad över att det går att vara med sig själv. Som mamma i en stor familj är man aldrig ensam. Kanske behöver man vara det ibland för att kunna komma en annan människa nära?

När tankarna blir alltför filosofiska kan man välja mellan att vara en svala som snabbt pilar av och an eller en välgödd groda som tar ett skutt då och då. Jag är hellre en svala för det måste vara roligt att kunna flyga som de!

Juni 2002

*Jag vill svänga med vinden
lekande och dansande
som de ljusa sommarvågorna
Locka till en seglats med glädje*

Överdådigt blommande häggar

Hård sydlig vind får oss att slå oss till ro på holmen istället för att dansa på vågorna med segel som ändå inte riktigt tål vindar kring 10 m/sek.

Jag har glömt hur fräscht det kan dofta i juni på Tankar. Det niogradiga havsvattnet som omger holmen avger en frisk doft som blandar sig med grönskans mera mättade dofter. Den blommande häggens doft är den som dominerar bland grönskans olika dofter. Aldrig förr har häggen blommat så fint! Den har ingen ohyra alls, bara vita tunga blomklasar som fyller hela trädet och även den minsta buske. Blomklasar som spretar åt alla håll – mot den blånande skyn eller ner mot de gråa mossiga klipporna. Jag går bara rakt in bland träden och trots att häggdoften inte är alldeles angenäm (jag associerar till billig parfym) så bländas jag av prakten, vitheten och renheten. Någonting i blomklasarnas friskhet påminner om kastanjeträden som inte har något att göra med växtligheten på Tankar.

Medan sängkläder, madrasser, gardiner och allt som går att ta ut ur stugan vädras i vinden, tar jag då och då paus i städningen och går till häggen. Det blir alla möjliga andra pauser i städningen också. Jag testar hur det är att försöka

pilla in växter i en vacker flaska. Vi doppar oss i havet. Vi plockar bort strategiskt växande brännässlor, pratar med en tidigare generations lotsdöttrar, Anna-Maija och Katariina. Det börjar med häggprat, övergår sedan till samtalsämnet nummer ett på Tankar, nämligen väder och vind, och så är vi plötsligt mitt inne i ett samtal om rötter. Kvinnorna har sina rötter här. De har tillbringat hela sin barndom på holmen med en massa andra barn: barn till fiskare, lotsar och fyrvaktare. Jag minns kvinnornas mamma Aino, lots-hustrun, som var så mån om att välkomna mig till ön. Trots genetisk släktskap så var det ändå förståelsen för våra mäns yrke, våra stora barnaskaror, ensamheten och kärleken till havet som förenade oss på ett unikt sätt. Jag tänker på henne med stor tacksamhet och förundras över hur mycket en människa kan ge en annan människa under sporadiskt korta möten. Hon är sedan tre år tillbaka i ”hemhamnen”, där själen faller ankar, och där ingen längre har behov av att segla ut igen.

Jag har inte mina rötter på Tankar men håller väl på att få det så småningom. Växtligheten på Tankar ger hopp för oss rotlösa och rastlösa. Våra rötter behöver inte vara så djupt rotade.

Havtornens rötter behöver inte många millimeter jord eller smågrus för att krypa över bergklackarna. Precis som häggen kan vi förhoppningsvis få uppleva nåden att blomma rikt någon gång trots all ohyra som vill angripa oss.

Det är lätt att städa på Tankar. Här finns inga lager av damm. Men det hör till att torka av alla ytor, vädra det som vädras kan, tvätta de små fönsterrutorna som genast klottas ner av svalorna som febrilt bygger bo ovanför fönsterkarmarna. Jag låter dem hållas.

Lite svårt är det att landa och leva i nuet. Man går in i förrådet för att hämta något och så får man syn på en massa

gamla saker. Det är hinkar av emalj och beckplåt, fiskeredskap av olika slag, hemgjorda verktyg och till och med hemgjorda trädgårdsredskap. Plötsligt är man i en annan tid och i nästa sekund kan man i sitt inre höra barnbarnen i framtiden fråga: Mommo, vad är det där?

Vet jag vad det är? Fendrar av hampa och kätting, långrev, sänken som man behöver när man gör nät ... och så en massa saker som ser viktiga ut, men som jag inte har en aning om vad de i själva verket är!

Det är en konstig känsla att vara i en mittemellanålder.

Man känner att man borde veta mer än man vet.

Man har redan fått mycket att förvalta och ge vidare.

Ändå vet man och känner man att man har mycket kvar att lära, upptäcka och uppleva. Inga rottrådar och rötter växer spikrakt ner eller upp. Det är ett invecklat nätverk.

Tankarna går till lotshustrun Aino och allt hon älskade. Trots den enkla miljön på Tankar tyckte hon också om lite flärdfulla saker. Det rådde ingen tvekan om hur viktig kyrkan var för henne. Den var en symbol för det hon levde av och trodde på, men också rent konkret vårdade hon det enkla kyrkorummet. Det var viktigt att det var snyggt och städat i det enkla kapellet och hon såg till att blommorna i vaserna var nyplockade och fräscha. Hon skulle säkert ha sökt sig till liljekonvaljdungen på västsidan såhär års, och tagit med sig en bukett till kyrkan.

Det tänkte jag inte på när jag plockade min bukett. Jag tog hem den till stan istället, och tänkte inte en gång på kyrkan!

Men nästa gång ...

Juni 2006

Värmelagrande klippor

Duniga skrakungar på simtur med sin mamma i en av de hundratals klippskrevor som är vattenfyllda får oss att förkorta vår klipppromenad. Hela juli månad är klipporna i norr fredade för fågellivet. Vi får nöja oss med en kortare promenad som nog också ger motion. Det är bara att söka sig till de brantare avsatserna.

Nu vet man att det är sommar när klipporna ännu vid elvatiden på kvällen badar i sol och värmer fotsulorna. Vi hittar klipphöllan som ifjol blev vår sovplats för en natt. Det är någonting som barnen väntar på att få återuppleva.

Varför inte! Det var en härligt myggfri upplevelse. Vi fick vänta länge på att solen skulle gå ner och vi vaknade i fuktiga sängkläder som snabbt torkade i solen.

Enkelbeckasinens kännpaka läte är det dominerande inslaget vid farstutrappan just nu. När jag öppnar vindsfönstret är jag tjugo centimeter från svalboet där det är full fart med matbestyr.

Stackars föräldrar – det är väl så att de båda hjälps åt att mata? Fördelen med att bo mitt i naturen är att man ohjälpligt blir lite nyfiken på hur allt fungerar. Om man i årtal beundrat och kanske fotograferat de lila blommor som varje sommar lyser upp klippskrevorna så kommer den dag då man vill veta vad de heter. Jag tänker på strandblomstern (Ltyhrum salicaria) som länge bara hette lila-Tankarblommorna. Det finns många vattenväxter och strandgräs här på ön som jag inte vet namnet på. De lila blommornas namnlöshet störde mig på allvar först i somras.

Namnlösa är även de besökare som dagligen kommer till Tankar. Det går bra att växla några ord med dem utan att veta vem man pratar med, och utan att veta varifrån de kommer och vart de är på väg. Vi människor är ganska konstiga. Hur kan vi mötas på en stig ute på en ö utan att se på varann eller hälsa på varann? Numera hälsar jag, ganska försiktigt visserligen, på alla. Man behöver bara röra lite på käkmusklerna.

Under högsommaren kan man mötas på stigarna vid de mest konstiga tider, allt från fem på morgonen till två på natten. Det kastas loss och förtöjs dygnet runt. Inte så att det skulle vara rusning, nej – högsommaren visar nog hur lite folk det bor i vårt land. Att en julikväll kunna ta sig ut till Tankar från Sundet eller Mustakari utan att möta andra sjöfarare är inte alls ovanligt.

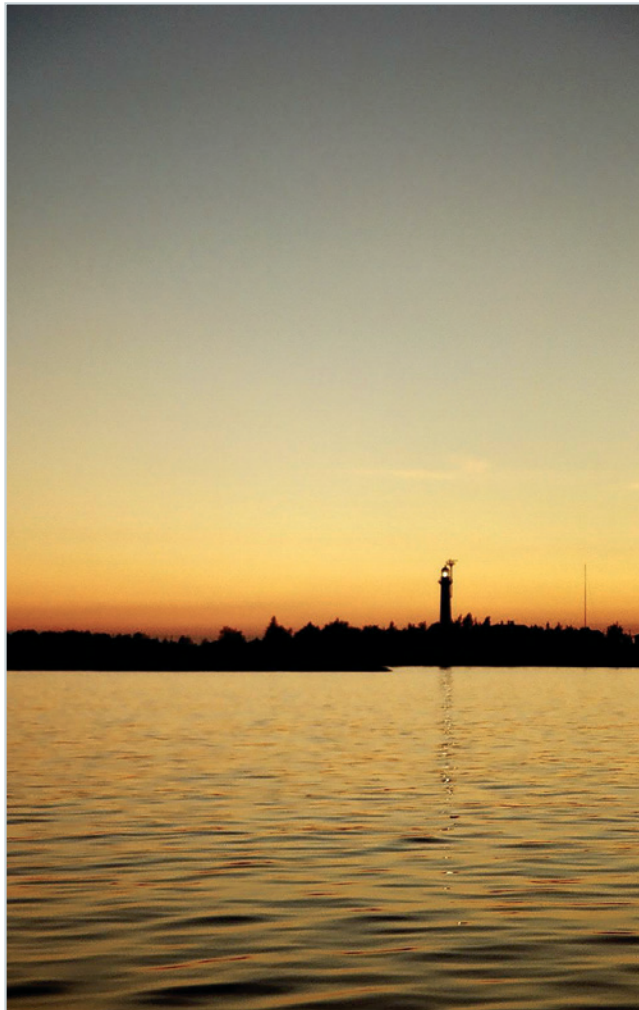
Vattentemperaturen pendlar kring tolv grader och man kan simma utan bastu mellan bryggorna utan att stelna till helt. Fästingarna, de årligen återkommande, har vi inte träffat på, men jag har inte medvetet sökt dem heller. Ormar har jag aldrig sett här, och jag har inte hört att någon annan skulle ha träffat på några heller. Öar placerade långt ut i havsbandet är mer eller mindre myggfria, även när vinden har mojnät. Det är bäst att inte tänka på de plågsamma bromsarna och getingarna som kommer senare i sommar. Grodorna är redan så stora att de antagligen kommer att växa sig jättelika till hösten! Då är det kanske lättare att inte trampa på dem. De har en förmåga att trassla in sig i ens fötter redan nu eller hoppa fram just när man ska sätta ner foten.

Jag gillar ”välventilerade” utetuppar. Bräderna får gärna vara så glesa att man kan kika ut om man inte vågar ha dörren öppen. Tyvärr har vi inte havsutsikt, men eftersom vi för det mesta ser ut över havet är det omväxling att från utetuppen betrakta öns mittpartier med träd, buskar och lummig grönska och ett och annat stugtak.

Tankar i juli är ett rastställe att ta igen sig på. Här kan man likt klipporna lagra värme, likt vågorna lättjefullt låta tankarna bölja och låta fåglarna arbeta medan man iakttar dem. I havsluft är drömmarna fria och djupa. Man sover gott här ute!

Juli 2000

Flyktiga tankar

Det är den tid på året när dygnets alla timmar är i användning, det är intensivt så det förslår. Dag läggs till dag och varje kväll är man lika överraskad över att det redan är midnatt. Våra resor ut till Tankar följer inga tidtabeller, ännu utgör nattmörkret inget hinder för nattliga besök. En av de fina sakerna med Tankar är att man gärna visar holmen för både vänner och bekanta och även för främlingar.

Tillsammans med några musikervänner som aldrig besökt holmen tidigare angjorde vi bryggan strax före midnatt en julkväll. Några av oss envisades med att sitta på däck istället för att trängas i styrhytten, och var därför dyblöta redan innan vi kom fram.

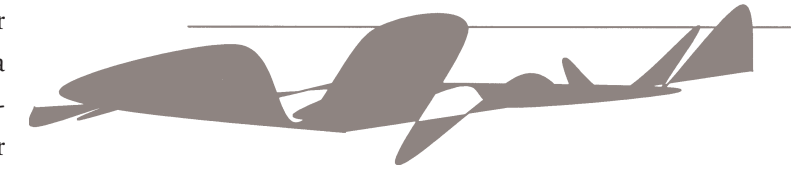
Man talar tyst när man tror att alla på holmen sover, men man förvånas inte heller över att möta andras lekande barn runt stugknutarna, på stigarna eller runt fyren. Sådan är julinatten på Tankar – full av liv. Inte ens vindarna förstår att lägga sig till ro. De blåser som de vill dygnet runt.

Under ett tidigare julibesök med ett större gäng svepte sommarvärmen in över ön, och i lä fick man akta sig för att få brännskador. Den gången var kyrkan i fokus. Spindelnäten i fönstren och vissnade blommor antydde att kyrkrummet inte är i så flitig användning. Inför gudstjänsten som vi skulle fira hjälptes alla åt att plocka blommor och städa lite, och en stund senare lyssnade vi till Toms berättelse

om en förlisning som han hade varit med om för ett antal år sedan. Jag medger att jag lyssnade lika fascinerat som barnen trots att jag visste hur berättelsen slutar. Den gudstjänsten bandade vi för radio med "Röster vid havet"-musikdramagänget.

Tillsammans med synskadade från en sommarkurs besökte vi holmen mitt under högsäsong. Kyrkvägen blev trots spångar en utmaning som alla ivrigt tog sig an. Havsdoften, havsljuden och fågelsången stiger fram för dem som inte ser. Vi som ser söker ord för det vi ser, ord som ska förklara.

Holmens lummighet överraskar varje sommar. Från att ha varit den karga, avklädda holme som jag upplever att Tankar är, är öns famn plötsligt grön och lummig och jag känner inte igen mig. Nu gäller det att vässa lien. Många är de som tror sig behärska konsten att slå gräs med lie. De har fått träna vid vår stuga, men ingen har ännu imponerat med sitt kunnande, och fortfarande står gräset högt. Om

*Havet lugnar sig, klipporna träder fram
olika till formen, uppvärmda för mig
Trygghet i sommarnatten*

man sitter på stugtrappan när grässtråna ovanför huvudet. När det gröna tar över på holmen är det som om vattnet krympte runtom. Nordvästra sidan är inte så grön – där finns klipporna – men i juli har man inget där att göra. Den delen av ön är fredad för fåglarna.

Vågar jag ens skriva att jag ser fram emot den tid när grönskan sjunker undan igen och havet stiger fram på nytt? Då skall jag sitta på stugtrappan och låta alla flyktiga tankar komma och gå likt vindarna. Vill jag vara helt omgiven av

havet söker jag mig ut till någon av klipporna eller ner i vattnet, som ännu vid våra breddgrader är så rent att man kan simma i det. Vattentemperaturen är inget att bry sig om. För det mesta är vattnet kallt. Det är först när det känns varmt som man börjar undra vad det är för temperatur. Det sker högst ett par gånger per sommar.

Juli 2001

Paddelturer och vattenlek

Kajen i sjöfartsstyrelsens hamnbassäng är som en u-formad brygga byggd i trä med springor mellan bräderna. Min julivistelse på holmen fick en något genant början. Medan jag väntade på en del av de andra familjemedlemmarna kom jag plötsligt på att det var länge sedan jag låg på mage på en brygga och kikade ner mellan springorna. Jag lade mig raklång ner och kikade, men konstaterade att där fanns varken ”jytispikar” eller något annat intressant. Men jag låg kvar en god stund ändå.

Ibland känner man på sig att man har åskådare eller att något är på tok. Jag hann aldrig räkna hur många åskådare jag hade, men en man såg så bekymrad ut att han antagligen trodde att jag hade fallit. Man ligger ganska stilla när man försöker kika mellan smala springor!

Jag rekommenderar alla, oberoende av storlek och ålder, att göra saker bara för skojs skull, som att kika mellan bräderna, kasta smörgås, rutscha nerför hala klippor osv. För alla som i likhet med mig har svårt att upptäcka de små glädjeämnena i livet i jakten på större upplevelser är det hälsosam sysselsättning att göra någonting riktigt enkelt.

Jag sitter och skriver med en brunlittrig klippa som underlag, och hunden ligger troget bredvid. Båda gillar vi stenvärmen. Vågskvalpet och vinden har ungefär samma ljudstyrka. Svalorna flyger ovanför våra huvuden och det är lätt att andas. Barnen övar eskimåsvingar med kajakerna, hittills är det bara sextonåringen som klarar av det. Själv har jag aldrig försökt och jag tror att jag kommer att paddla långfärder utan att behärska den konsten.

Redan samma kväll är det dags att paddla runt ön. Det ger mersmak och snart paddlar vi flera turer per dag. Det underbara sommarvädret får oss att tillbringa massor av tid i vattnet. Den yngsta går omkring i simdräkt från första morgondoppet till sista kvälldoppet. För hennes del kan man inte ens tala om dopp, för hon vistas i vattnet flera timmar per dag.

Det är full ruljans i hamnen. Av någon anledning är de flesta hamnbesökare och övernattare Jakobstadsbor. Orsaken är antagligen att man på Tankar inte uppbär hamnavgift, vilket man däremot gör på Mässkärs utanför Jakobstad. För att man skall kunna uppbära hamnavgift krävs en viss

servicenivå. De som har stugor på Tankar har inte tidigare upplevt en sådan boom av fritidsbåtar som i sommar. Man blir lätt av med sin egen båtplats om man har ärende i land. MS Jenny, den nya turistbåten, är välfylld under dagsbesöken. En dag blev många besökare kvar i land trots att Jenny tar drygt etthundrafemtio passagerare.

Sommarpratet stugbor emellan är lika soligt som vädret. Det är vid bryggan som man träffas och umgås. Vattnet har varit upp till tjugo grader varmt och det är smått unikt. Att ha gäster från land är bekymmerslöst när vädret är som det är. Solskensdagar på Tankar tillbringar man gärna med vänner och bekanta, eller med överraskningsgäster.

Kråkvicker, älgräs, rallarroos och strandblomster blommar för fullt. Kvällarna är underbart trolska med fina färgspeglingar. Det är skönt att paddla ut och få perspektiv på scenariot. En soluppgång vid halvfyratiden fick jag uppleva, liksom många tropiskt varma morgnar.

Hemfärden från Tankar skedde med sextonåringen som följeslagare och paddlingskamrat. Vi färdades i enmanskajaker. Drygt fyra timmar, med simpausen på Repskär inberäknad, tog färden på drygt 17 km. Vi startade när havet vilade spegelblankt, men efter Repskär började det blåsa och för en ovan paddlare som mig var slutkilometrarna lite väl gropiga.

Det är inte så konstigt att seglatsen är en av de mest använda symbolerna för ett människoliv. Det är omöjligt att avgöra varifrån det kommer att blåsa under livets gång. Och lika omöjligt är det att förutspå hur seglatsen kommer att bli.

Juli 2002

Barfotatider

Vi sover i höjd med svalboet. Svalorna är ovana att se oss bakom det lilla vindsfönstret som vi har öppnat. Om vi kommer för nära åstadkommer vi mycken oro. Vi är bara några decimeter från boet. Av naturen är vi väl ganska lika, svalorna och människorna – närhet kan skrämja och upplevas som obehagligt.

En positiv, intim närhet är fotsulans kontakt med stenytan, den nötta träytan, klippans skrovliga och släta ytor, den torkade mossan, det nertrampade gräset. Det är midnatt och fortfarande alldeles ljust. Fötterna njuter av mötet med varma moder jord. Glädjen sprider sig genom fotsulorna upp till hjärnan där centrum för välbefinnandet finns. Härliga barfotatider! Jag behöver inte gå många steg för att bli rik på barfotaupplevelser. Jag behöver inte se det fotsulorna kan berätta om trappans porösa bräder, pinade av vind, is och snö.

Hos oss stiger man inte nödvändigtvis ner från trappan. Man kan lika gärna ta ett steg upp på klippan och nya muskler kommer till användning. Det är inte stor skillnad på kvällens barfotaspring och morgonens barfotapromenad beträffande temperaturen. Men den tidiga morgonens promenad bjuder på mild dagg och fuktar fötterna där det finns gräs.

Duntrav, älggräs och strandblomster ger färg åt växtligheten som drabbats hårt av torkan. Bärriset bland mossan är redan ”ruskarött”. Jag njuter av att gå nästan lodrätt uppåt eller

neråt ett par, tre meter utmed de brantaste klipporna. Den torra klippytan är tryggheten själv!

Det bästa med naturen är att den är vad den är! Här finns

ingen falskhet. En knastrande torr gren, en vissnen blomma, ett frodigt strandgräs. Sällan är någonting i naturen svekfullt i sig självt. Det är väl därför så många människor känner tillit, trygghet och glädje över allt det naturen bjuder på.

Tillit är det vi hoppas på i våra relationer. Tyvärr finns det inga klippor i våra medmänskliga relationer. Till och med den mest pålitliga av alla vänner kan någon gång svika.

Jag vet inte varför det råkat sig så att jag aldrig fått skador av barfotaspring på Tankar, inte ens under sensommarens mörka nätter när man sätter ner foten utan att veta var den riktigt landar. Med skorna på har jag däremot trampat på spik.

Liksom tillit är tilltro ett fint ord. För att känna tilltro behöver vi något som är större än oss själva eller någon annan människa. Ja, större än naturen! Naturen kan vara obarmhärtig trots att det finns mycket läkedom i den. Det behövs något mer – något starkare, större, helare. Jag håller med Kristina från Duvemåla när hon enträget upprepar: ”Du måste finnas! Du måste!” Och med psalmförfattaren Anders Frostenson som skrev att Gud finns lika nära oss som ”barnet, blomman, vinden, hand som smeker kinden”, fast vi inte ser honom.

Gudomens helande kraft, försoningen, är en del av allt det stora. Det sätter jag gärna min tilltro till. Det ger också oss människobarn en möjlighet att helas – att kunna förlåta och bli förlåtna. Att våga tro på vänskap, gemenskap, kärlek, trots avsaknaden av mänskliga klippor.

På väg till mina favoritklippor kommer jag att tänka på hur naturen också kan bära på sår. Det enda stället på Tankar som är lite svårforcerat med bara fötter är det ställe där människohänder sprängt och format klipporna. Det sägs att tiden läker alla sår. Så är det i naturen. Men sårn behöver kanske putsas? En del sår ska man bara låta vara, andra ska täckas in och skyddas tills de läks.

Två stora grodor dyker upp ur intet. De kommer lite olämpligt och jag har ingenting att säga åt dem. Vi stirrar på varann.

Jag vet hur det känns att hålla er i handen! Inte så värst angenämt.

Finns det barn som inte hållit i en groda? Kommer det någon gång att finnas barn som aldrig satt en mask på metkrok? Barn som aldrig sprungit barfota?

Juli 2006

Spillror av vrak och gångna tider

Ingen restaurangmat kan tävla mot nystekt eller nyrökt sik. Direkt ur havet, via rensningsbordet och stekt i gjutjärnspanna blev det en sen middag i augustinatten. Efter den nattliga middagen sov vi och tolv timmar senare smakade det lika gott med nyrökt sik igen. Det var inte vi som lade ut näten, äran ska Keni ha, men det är inte omöjligt att vi själva fiskar nästa sommar. Att vara Tankarbo förpliktar. Stället är ett mycket gammal fiskeläge och redan innan Gamlakarleby stad grundades år 1620 har man fiskat i vattnen runt Tankar.

Tankarstämman som hölls i månadsskiftet har sina anor i det samhälle som byggdes upp av fiskarna i början av 1700-talet med hamnordning och hamnfogde. Från årets stämma kommer jag att komma ihåg provsmakningen av Birger Huhtas sälköttbullar. Många tyckte om sälköttsmaken, men jag föredrar nog fisk i alla tänkbara variationer. En god siksoppa är till och med godare än en laxsoppa.

Augustibesöken börjar redan bli fyllda av tillbakablickar. Vad bjöd den här sommaren på? Hann vi vara ute på ön så mycket som vi drömde om i början av sommaren? Hur många ogjorda saker blir uppskjutna till nästa sommar?

När det skymmer på bastulaven i augustikvällen spelar dylika frågor ingen roll. Det är här och nu som gäller. Ännu klarar vi oss utan oljelampa och stearinljus. Ögat vänjer sig vid mörkret. Eldskenet från bastuluckans springa kastar sitt sken över trägolvet. När värmen blir outhärdlig (somliga av oss gillar att kasta "löyly") är det bara att ta några steg och vada ut i vattnet. Vi tappar räkningen på simturerna. Vi äldre tömmer kropparna på stress. Barnens kroppar fylls

omedvetet av minnen och längre fram kommer de att ha glädje av vad kroppen minns. Tiden har stått stilla i timmar redan. Jag vet inte om jag inbillar mig, men jag tycker att det redan håller på att ljusna när vi är färdiga för natten.

På ön har slit- och-släng-mentaliteten inte brett ut sig på samma sätt som på land. Vedlider och andra skjul är fyllda med de mest fantasifulla uppfinningar och hemgjorda redskap, och en massa bråte som samlats för kommande behov. Ju mer man gräver, desto längre bakåt i tiden kommer man!

Augustivindarna lägger sig emellanåt och havet inbjuder till paddling. Det är behändigt att paddla runt ön och för första gången tar vi oss ut genom "Kamarskollhåle". Vi paddlar med kanot, men vana Tankarbor tar sig igenom med små aktersnurror. Med kanoten tar vi oss ut till grannön, Kallskär, där vraket Marienborg ligger och vittrar sönder. Det danska femmastade skeppet gick på grund på 1920-talet. Kaptenen blev frikänd efter en lång process. Det var dåligt med lasterna och man misstänkte att skeppet kördes på grund för att man skulle få ut försäkringspengar. Skeppsspillrorna nås av vågorna. Trä åldras och förgörs på ett vackert sätt. Det är underligt att isarna under årens lopp ändå har låtit så mycket av skeppet finnas kvar på stran-

den. Kring Tankar har även andra tragiska händelser utspelat sig. År 1855 omkom hela personalen på lotsstationen när de återvände från ett försök att äntra ett fartyg i storm. Tankarna i augusti ger en insikt om att människan i alla tider varit och är beroende av vatten, eld och luft.

Det finns spår från olika tidsåldrar här på ön. Grunden har lagts till den nya masten som behövs för VTS-tekniken. Det är en himmelsvid skillnad mellan den teknik som nu tas i bruk och de stenrösen och andra landmärken som användes av forna sjöfarare. Till en del använder vi som inte har så mycket teknik i våra båtar ännu samma landmärken som forna tiders sjöfarare.

Det är också stor skillnad på fiskeredskapen från förr och nu. Det är med intresse jag håller gamla föremål i min hand, men nog vore det fint om man en kväll skulle kunna stiga in i det samhälle som fanns här på 1800-talet, under öns blomstringstid. Tänk att få stiga in i en av de otaliga fiskarbastun som fanns på ön då! Att få sitta där en stund, lyssna och ta del av samtalen. Skulle jag förstå någonting av det pratet? Skulle det överhuvudtaget finnas någonting gemensamt i våra tankevärldar?

Augusti 2000

Sensommartankar

I bland kan vinden hålla i sig flera dagar i följd. Senaste helg blåste det oavbrutet 10–14 meter i sekunden på Tankar och havet runtomkring. Färden ut till holmen på fredag eftermiddag var i guppigaste laget och tillvaron ute på holmen präglades av blåsten. Den sydvästliga vinden var dock både varm och uppfriskande, vita vågkammor prydde

havet vart man än såg. Kombinationen molnfritt, regnfritt, sol och hård blåst är rätt ovanlig. Vinden fick den lövrika naturen att prassla och vina och radaranläggningen i nya VTS-masten förde oväsen dygnet runt.

Tack vare blåsten var middagen räddad. En fiskare tving-

ades söka sig i land på grund av vinden och han hade nyinfångad sik som last. Eftersom vi inte odlar någonting saknade vi dock en och annan krydda till siken. Varje sommar planerar jag att sätta lite lök, odla lite sallad och dill, men det blir inte av. Nästa sommar kanske ...

Målfärg torkar bra i solig blåst. De övriga familjemedlemmarna är flitigare än jag och skjul och utetupp får ny rödfärg i all hast. Jag fastnar för fiskebåtens orangeröda flaggor som står i rad akterut. De fladdrar i vinden i samma riktning i två dygn, precis som strandrågen som pressas hårt mot marken. Träd och buskar som hägg, rönn och sälg är mera dansanta och gör sina egna piruetter mellan vindbyarna. En slända klamrar sig fast i stugväggen tills ett av barnen vill se den flyga. Inga fåglar vill vara ute i blåsten, utom svalorna som försöker sitta i rad på telefonträdarna. Sorkarna gömmer sig i sina hålor. Till och med grodorna undviker att vara ute och hoppa.

Vattenståndet är ovanligt högt och många av favoritklipporna ligger under vatten. Vind och vågor har inte alltid samma riktning och det uppstår en kamp i vattenkaskaderna. De är ett skådespel som fascinerar. Ibland gör det gott att bara vara och låta tankarna fly sin kos.

Alla tankar spolas dock inte bort av vågorna. Jag sitter och tänker på hur lätt det är att möta vatten, vind och vågor och allt annat som naturen bjuder på. Mera invecklat är det att mötas som människor. Allt fler undviker det.

Eftersom varje människa innerst inne är ensam är tanken på att vistas ensam på en öde ö urgammal. Men hur länge skulle man vilja vara ensam?

Jag tycker om Tankar därför att det inte är så tätbeboet. Med vad vore ön utan människorna? Som sik utan kryddor? Under de senaste somrarna har många genuina Tankarbor

på grund av ålder och ohälsa inte syns till. Trots att vi inte riktigt kände varann är det vemodigt. I förhållande till en urgammal klippa verkar människolivet vara alltför kort. Att fastna i en dylik tankegång skrämmer inte mig. Det går alltid att trösta sig med att himlen är full av klippor – för Tankarbor och andra som gillar klippor.

Augusti 2001

Tårar och saltvatten

Det smakar tårar, konstaterade barnen när havsvatten rann i strilar nerför våra ansikten. Vi satt på däck och blev duschade av var och varannan våg som skvätte in över relingen. Det var under en av de få riktigt blåsiga turerna ut till Tankar. I sommar har resorna till och från holmen varit mindre blåsiga. När det har blåst så har det varit från syd eller sydväst och då blir det inte så stora vågor.

Det är i kyrkan på Tankar som jag sitter och tänker på tårar och saltvatten. Bänkarna i den rektangulära, båthus-liknande kyrkan är obekväma och det går inte att slösitta i dem. Det finns två fönster, ett bakom predikstolen och altaret och ett sidofönster. Genom båda ser man en del av ön och bortom grönskan skimrar havet. Tavlorna från 1700-

och 1800-talet må vara hur intressanta som helst – fönstren är för mig symboler för öppenhet, längtan och frihet och hör starkt ihop med det budskap som kyrkan står för.

Det kan hända att man i en kyrka oftare faller tårar än skrattar högt. Men det kan också vara glädjetårar och lättnadens tårar. Så var det när dottern som nu är fjorton år döptes; Alexandra Maria är döpt här i kyrkan. Man kommer ofta ihåg lite udda saker. Jag kommer ihåg glädjen över att än en gång få hålla ett nyfött barn (vårt femte) i famnen, jag kommer ihåg de två taxarna som var med, de tatuerade sjömännen på sista bänken. Jag kommer ihåg hur trött jag blev i armarna av att gå längs stigarna och på klipporna med den nyfödda. Många ville hjälpa till och

bära men jag litade inte på någon annan (pappan hade fullt upp med de andra syskonen). Vår dotter är en av de få som blivit döpta på Tankar. Många riktigt nyfödda har kommit ut till holmen men ofta har de varit döpta eftersom man förr i världen ogärna färdades med ett odöpt barn.

Bänkarna i kyrkan är fulla av bomärken och i stockväggarna finns en och annan namnteckning från 1800- och 1900-talets början. Jag kan föreställa mig Elsa Magdalena sittande bredvid mig i kyrkan. Jag kan föreställa mig hur du var klädd.

Duk har du på huvudet. Det är mycket jag skulle samtala med dig om. Skymde tårarna sikten för dig någon gång när du satt och tittade ut genom fönstret? Av vilken orsak? Var det av rädsla och besvikelse? Oro? Lättnad?

Jag kan tänka mig hur dina händer såg ut efter allt arbete med fiskrensning och bykvtvätt i kallt vatten, och efter alla årtag. Visst var det ofta männen som rodde men inte var kvinnorna så mycket sämre heller.

När jag tänker på händer kommer jag ihåg sjömännen som vi träffade på en tremastad sandskuta för två år sedan. Han satt i lugn och ro och betraktade sina händer tills alla stirrade på honom. Sen sa han: Jag tycker om mina händer. Han lyfte upp dem och fortsatte: Se så fina de är! Och jag kan göra mycket gott med dem!

Vi andra tittade skeptiskt på hans stora händer som var

valkiga, fulla av skråmor och repor. Det var händer som skickligt hanterade segel, händer som tog tag där det behövdes. Händer som också tyckte om att kramas. Efter den episoden fick jag en annan inställning till händer och till vad som är vackert. Jag kan tänka mig att de händer som i den här kyrkan knäppts ihop till bön varit i hård användning. Timmar i kallt vatten, arbete med nät och fiske sätter sina spår.

Går man ut ur kyrkan kan man plocka mogna lingon. Vildvuxna röda och svarta vinbär kan man också få smakprov på. Stigarna vittnar om hur torrt det är. Alla ”planteringar” runt stugan har vissnat ner. Enrisbuskarna på stigen mot fyren har i flera års tid lidit av torkan och ser bedrövliga ut.

Tankarstämman hölls traditionsenligt och årets tema var turismen på ön. Kutterförare Göran Wennman som är

medlem i hamnrådet tog på ett balanserat sätt fram för- och nackdelarna med utökad turism på ön. Hans inlägg innehöll även en tillbakablick på utvecklingen av turismen på ön.

Passagerarna som kommer med MS Jenny har mycket kort tid på sig att besöka ön och de respekterar ofta naturen på ett annat sätt än en del av fritidsbåtfolket. Det stör om inte folk hittar vägen till toaletterna och utför sina behov längs stigar där vi springer barfota. Allt fler har hundar ombord. Vi har själv hund och jag förstår inte varför man inte kan sparka hundbajskorvar åt sidan.

Lotsstationen får med jämna mellanrum besök av obehöriga. Att man har kompisar som jobbar där ger inte automatiskt tillträde. Även vi familjemedlemmar till männen som jobbar vid stationen har restriktioner och vi respekterar dem som jobbar dygnet runt genom att ge dem arbetsro.

Många är de farkoster som besöker hamnen. Sommarens

attraktion nummer ett är MS Justus vars skrov och motorljud väcker nyfikenhet. Det var många som frågade ägaren Raul Pohjonen vad det riktigt är för maskin som han kör med. Det är en encylindrig Skandia (med kultändare) och den som en gång hört den känner nog igen ljudet nästa gång. Man börjar tröttna på allt glasfibrigt vitt i båtväg och gläds över tjärade träbåtar och andra personliga farkoster som besöker holmen.

Det härliga sommarvädret är det stora glädjeämnet ännu i augusti! Trots problemen med nersmutsning i naturen överallt där människor rör sig är ett av de stora glädjeämnena ändå våra relativt rena vattendrag. Det är skönt att kunna använda havsvattnet till potatiskok, kaffekok, plättsmet och tandborstning. Det är fortfarande riskfritt att få kallsupar. Framförallt smakar havsvattnet ännu tårar! Det är någonting friskt över bådadera.

Augusti 2002

Bland sorkar och nässlor

Det vimlar av sorkar på holmen i år. De rör sig under dygnets alla timmar. Jag har mött dem på väg in i stugan när de har sprungit ur sina hålor några tiotals centimeter från mitt ansikte.

Det rasslar och prasslar längs stigarna. Man hinner knappt skymta dem innan de slinker ner i närmaste håla. Ingen har ännu blivit påtrampad. Det är betydligt större risk att halka på någon groda i misstag. Varken sorkar eller grodor får mig att sätta skor på fötterna när det är

sommar. Mina fotsulor vill känna stigens alla gropar, stenarnas och klippornas skrovliga och värmelagrande yta.

Vart tog alla barfotabarn vägen? Vi gick barfota också i storstäderna, i Helsingfors och i ännu större städer. Numera går jag barfota bara hemma på gården och på Tankar. Det finns barn (och vuxna) som aldrig bränt sig på en brännässla, som aldrig trampat på en spigg i vattenbrynet, som aldrig haft en sticka i foten. Det tycker jag är sorgligt.

Nässlorna bränner ännu i augusti men inte lika ettrigt som på försommaren. Vi försöker minska på nässelbeståndet genom att slita upp ogräset med rötterna.

I augustivärmen är tankarna somriga och hudnära. När man vandrar barfota i naturen är det fotsulorna som ger tankeimpulserna. Den kraftiga sydliga vinden får håret att dansa i ansiktet likt vimplarna runt flaggstängerna. Händerna får känna på vindpinade brädstumpar och pinnar eller på någon riktigt ovanlig stens yta. Av havtornsbären blir händerna alldeles kladdiga. Bären har en fuktig, klibbig yta och kan ätas direkt ur buskarna trots syrligheten och den starka konsistensen.

Skärgårdsholmarnas skjul och lider är ofta fulla av allehanda prylar och hemgjorda saker. Ingenting slängdes och man använde de material som fanns till hands. Många saker hör ihop med fiske, som flöten av olika slag. De är sköna att hålla i handen och vackra att se på, men dammiga och överhöljda av sorkavföring! En skattkammare som jag trots allt ännu låter vara. Istället för att tänka: oj, det där borde jag göra, så försöker jag aktivt tänka i nya banor. Tänk vad bra att det finns saker att göra någon gång i framtiden. Saker som kan vara kul att hålla på med. Av det som finns i skjulet har vi använt gamla rep av hampa,

några gamla nät och besmanet. Det gamla grytlocket i trä blev ett litet utebord under det här besöket.

En vän berättade att han inte hade haft tid att tänka på länge. Vi människor har olika behov och egenheter. Somliga av oss tänker för mycket, också fast vi borde göra annat, andra igen skulle behöva mera "tanketid". En del av oss försöker hitta sätt och miljöer där man kan tömma sig på tankar. På Tankar kan man både arbeta och vila – och vila i arbetet!

Augusti 2005

Att komma i hamn

När vi vid midnatt återvänder från en av våra seglatser går det jämnt upp med ljuset. Att komma i hamn på det sättet, lugnt utan stress och hinna förtöja innan mörkret omsluter en helt, är en fin upplevelse. Att i dunklet känna igen Lindells båt Kesātuuli och Bodö-Jannes fiskebåt ger hemkänsla. Det är först vid hamninloppet som man vet om det finns andra i hamnen eller inte. Utanför vågbrytarna, på långt håll, kan man förstås räkna master, men alla båtar är inte segelbåtar, de flesta är motorbåtar av olika slag.

När vi går upp mot stugan i dunklet tänker vi på hur snabbt ljusförhållandena kommer att ändras i augusti. Hur olika är det inte om det är mörkt och varmt istället för mörkt och kallt. Augustimörkret har inget skrämmande i sig.

I Ylva Eggehorns psalm "Var inte rädd" sjunger vi om den mörklagda hamnen. Min bild av den hamnen skulle kunna vara en angöring i augusti på Tankar. Ibland när vi människor pratar om döden säger vi till varandra hur vi skulle vilja dö om vi själva fick bestämma. Mina bilder av den tiden och stunden överensstämmer säkert med många andras – att få dö mätt på att leva och utan att det gör ont. Säkert var det en gång tänkt att det skulle gå så där enkelt som i naturen. Att man skulle få komma hem när ljuset håller på att övergå i mörker. Naturligt, skönt och odramatiskt.

Av egen erfarenhet vet jag att hamnangöringar kan vara både häftiga och dramatiska. Vi har kommit med segel hängande lite hur som helst och vi har också sett panikan-göringar med farkoster som haft storm i bakhasorna. Vi har

också själva kommit i hamn lite omtumlade och omskakade av allt som hänt under seglatsen. Ibland har vi kommit i full fart med skränande barn och gäster, och inte alla gånger så sjömansmässigt.

När vi en av de första augustinätterna kommer i land på Tankar hinner jag känna igen mig innan mörkret faller helt. Det känns både tryggt och hemma. Mörkret kommer smygande men ändå så pass snabbt att jag hinner uppfatta hur det omsluter oss medan vi går från bryggan upp till stugan. Det är ett bekant fenomen – jag är lika fascinerad varje gång! Jag hinner skönja de bekanta båtarna, konturerna av stenar och stugor, klippor och sjömärken. Sedan plötsligt en djupare nyans som inte längre avslöjar detaljer. Barmhärtigt!

Vi människor reagerar olika på att komma i land eller komma i hamn. Blir det roligare att komma hem ju äldre man blir? Det känns lite alarmerande. En del människor, jag hör väl till dem, gillar att vara i rörelse mera än att stå stilla. Vi förknippar kanske livslust så starkt med rörelse att vi inte vågar stanna? Vi vill snabbt ut igen, på nya seglatser. Men alla behöver ta in i hamnar då och då, om inte annat så för att bunkra.

Stigen är knastrande torr fast det är midnatt. Torkan pinar växtligheten här ute lika mycket som på land. I början av sommaren gjorde jag diverse ingrepp. Jag flyttade på liljekonvaljer och skott av havtornsbuskar och sådde sallad i en trälåda. Men allt har torkat bort. Vatten i regnvattenstunnan har vi haft en enda gång i sommar – men vem skulle nu börja vattna på Tankar? Regnvatten använder vi i bastun för att kasta bad. Havsvattnet duger annars bra till det mesta!

Besöken i augusti råkar bli mest nattliga och mötena människorna emellan flyktiga.

Vi kommer och far. Stuggrannarna är på väg ner till Stockholm. I tankarna följer vi dem en bit på vägen när vi i morgongryningen hör hur de ger sig iväg. Själva kom vi från Olavsöarna och andra mindre öar i närvattnen runt-omkring och råkade ut för sommarens första dimma.

Solvarma morgnar och ljumma kvällar ... Först när allt är bakom oss kan vi tänka på hur otroligt solig sommaren var. Vi tror inte att det är riktigt sant och väntar på avskedet. Det är den enda nackdelen med årstidsväxlingarna. Vi väntar på växlingarna och när de inte kommer som de brukar, blir vi lite förbryllade och har svårt att leva i solen, föras av vindarna.

Att leva i nuet.

Augusti 2006

Fyrön Tankar ligger drygt åtta sjömil utanför Karleby. Som hustru till en av lotsarna på Tankar tillbringar Kristina Klingenberg en stor del av sin fritid på fyrön. Vistelserna på ön, både kortare och längre, präglas av den unika naturen och närheten till havet.

”Vad är det som händer när tiden stannar och man nästan glömmar att andas? Vad är det som gör ord betydelselösa? Det kan vara något mycket stort eller något oerhört litet som får en människa att stanna upp. Alla behöver inte komma hit för att uppleva det, även om jag skulle unna långt fler att göra det”, skriver författaren.

